GOLDONI

TEATRU

★ ★

CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

CARLO GOLDONI

CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

CARLO GOLDONI

TEATRU

★★

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

FEUDALUL

COMEDIE ÎN TREI ACTE

Reprezentată pentru prima oară la Veneția
în timpul carnavalului din 1752

În romîneşte de FLORIAN POTRA

PERSONAJELE

Marchizul FLORINDO, feudal de Montefosco
Marchiza BEATRICE, mama sa
PANTALONE, administrator al veniturilor feudei
ROSAURA, orfană, moştenitoarea legală a feudei
NARDO, CECCO, MENGONE — deputaţi ai obştii
PASQUALOTTO, MARCONE — economi ai obştii
GIANINNA, fiica lui Nardo
GHITTA, soţia lui Cecco
OLIVETTA, fiica lui Mengone
Un JUDECĂTOR
Un NOTAR
ARLECCHINO, servitor al obştii
Un SERVITOR al lui Pantalone
Un ŢĂRAN, care vorbeşte
Servitori ai marchizului, care nu vorbesc
Ţărani care nu vorbesc

Acţiunea se petrece la Montefosco

ACTUL I

SCENA I

Cameră la obşte, cu jilţuri vechi

NARDO, care e aşezat la mijloc, cu jachetă groasă, basma albă, pălărie şi ghete butucănoase. CECCO, cu basma la gît, ghete de vînătoare, basma neagră şi pălărie cu fireturi. MENGONE, cu părul vîlvoi şi pălărie de paie, jachetă groasă şi papuci; toţi şed în jilţuri

NARDO: Au trecut două ceasuri de la răsăritul soarelui, şi economii nu se arată.

CECCO: Pasqualotto s-a dus cu căruţa să ducă vinul doctorului.

MENGONE: Pe Marcone l-am văzut eu culegînd gulii.

NARDO: Nişte dobitoci! Nu-şi cunosc datoria. Sînt economii obştii şi ne lasă să aşteptăm pe noi, care sîntem deputaţi!

CECCO: Ca să vin aici în dimineaţa asta, nu m-am dus la vînătoare.

MENGONE: Iar eu am trimis pe altcineva în locul meu să-mi vîndă lemnele.

NARDO: Eu, cînd ştiu că-s deputat, nu lipsesc niciodată. Las totul baltă, ca să pot veni aici. De şapte ori am fost în slujba asta. Ei, ce ziceţi? Nu-i plăcut să şezi în asemenea jilţuri?

CECCO: Azi soseşte domnul marchiz şi e de datoria noastră să-i facem închinările de bun venit.

NARDO: Eu o să i le fac, că-s cel mai bătrîn.

CECCO: Oare domnul marchiz o să ne primească?

NARDO: Cum să nu, o să vedeți. Dacă-i bun ca și tată-său, o să ne ia cu binișorul. L-am cunoscut pe marchizul cel bătrîn. Ținea foarte mult la mine. De cîte ori venea la Montefosco, mă duceam să-l văd: îi sărutam mîna, el mă bătea pe umăr și-mi dădea să beau cu paharul din care bea chiar el.

CECCO: În schimb, eu am auzit că marchizul ăsta tînăr e-un zvînturat fără judecată.

MENGONE: E și foarte tînăr, trebuie să-l înțelegi...

SCENA 2

ARLECCHINO și cei de mai înainte

ARLECCHINO *(cu pălăria pe cap)*: Domnule...

NARDO: Scoate-ți pălăria!

ARLECCHINO: Pentru cine?

NARDO: Pentru noi.

ARLECCHINO: Ei, asta-i! Au venit...

NARDO: Scoate-ți pălăria îți spun!

ARLECCHINO: Și de ce trebuie să-mi scot pălăria? Vă întîlnesc de douăzeci de ori pe zi și nu mi-o scot niciodată, și acum vreți să mi-o scot?

NARDO: Acum sîntem în exercițiul slujbei, în adunare. Scoate-ți pălăria.

ARLECCHINO: O! Bată-vă dumnezeu de smintiți! Poftim... mi-am scos pălăria.

NARDO: Ce dorești?

ARLECCHINO: Au venit proțapii oiștii.[1]

CECCO: Ce dracu tot îndrugi acolo?

ARLECCHINO: Au venit ăi doi țărani, îmbrăcați în straie de oameni fudui și proțăpiți, care vor să se bage în oiște.

---

[1] În text, joc de cuvinte intraductibil: *cimesi della Comodità*, pentru *sindaci della Comunità* (n.t.).

NARDO: Phiii, că mare dobitoc mai ești! Vrei să spui economii obștii. Să intre!
ARLECCHINO: Da, domnule.
MENGONE: Bun tîrg am făcut că l-am luat vătășel la obște pe măgarul ăsta din Bergamo!
ARLECCHINO: Așa-i, că bine ziceți; în satul ăsta, de măgari nu duceți dorul! *(Iese.)*
NARDO: Neobrăzatul!
MENGONE: Uite-i!
CECCO: E de trebuință să ne sculăm în picioare?
NARDO: Da de unde!
MENGONE: E de trebuință să ne scoatem pălăria?
NARDO: Asta ar mai lipsi!

SCENA 3

PASQUALOTTO și MARCONE, îmbrăcați țărănește

PASQUALOTTO: Bună ziua, domniilor-voastre...
MARCONE: Salut, domniilor-voastre...
NARDO: Ședeți. *(Cei doi se așază cu mișcări caraghioase.)* Ați aflat, cred, că marchizul Ridolfo a murit...
MARCONE: Să ne fie de bine.
NARDO *(lui Marcone)*: Și că acum stăpînul nostru e marchizul Florindo...
CECCO *(lui Pasqualotto)*: Sînt păsări pe cîmp?
PASQUALOTTO: Puzderie.
NARDO: Ascultați-mă! Marchizul Florindo trebuie să vină să ia în stăpînire...
CECCO *(lui Marcone)*: Ce preț are vinul?
MARCONE: Zece lire.
NARDO: Dați-mi ascultare. De asemenea, trebuie să vină cu el și doamna marchiză Beatrice, mama dumisale.
CECCO *(lui Pasqualotto)*: Mierle sînt?

PASQUALOTTO: Destule.

NARDO: Vreți să tăceți odată? Vreți să m-ascultați? Și-așa, marchiza-mamă și marchizul-fiu sînt așteptați...

MENGONE (*lui Marcone*): Am un butoi de vînzare.

NARDO (*tare*): Sînt așteptați...

MARCONE (*lui Mengone*): Îl cumpăr eu.

NARDO: Sînt așteptați să sosească astăzi. (*Și mai tare, cu ciudă.*) Oh! Pe trupul diavolului, asta-i obrăznicie! Cînd vorbește un deputat, să i se dea ascultare! Mă mir de voi doi, că sînteți deputați ca și mine...

CECCO: Tăcere! (*Face semn de tăcere economilor.*)

NARDO: Nu știți să vă cinstiți slujba...

CECCO: Tăcere! (*Repetă gestul.*)

NARDO: Astăzi sosesc marchizul și marchiza și va să ne gîndim să-i primim cu cinste.

CECCO: Să ne gîndim, să nu ne facem satul și pe noi înșine de rușine.

MENGONE: Să le ducem plocoane.

NARDO: Lucrul cel mai de seamă ăsta e: să ne așezăm în șir, să-i întîmpinăm și să-i cinstim.

PASQUALOTTO: Eu nu mă pricep la de-alde astea...

MARCONE: Dacă e să spui două vorbe bine ticluite, lăsați pe mine!

NARDO: Să vorbesc marchizului mie mi se cuvine. Voi o să veniți în urma mea, și eu o să vorbesc. Dar cine-o s-o primească pe doamna marchiză?

CECCO: Nimeni nu-i mai potrivit decît Ghitta, nevastă-mea. Vorbește ca un cărturar. Toată ziua stă la sfat cu doctorul.

NARDO: Și unde-o lași pe Giannina, fiică-mea, care-l învață pe notar unde-i răsăritul, apusul și miazăziua?

MENGONE: Și Olivetta, fiică-mea, ne-ar face cinste. Știe să citească și să scrie și are o ținere de minte că te crucești!

MARCONE: Să vă spun și eu ceva. Mai e și domnul Pantalone, mai e și doamna Rosaura care știu carte; nu s-ar putea să ne țină ei locul în fața domnului marchiz și a doamnei marchize?

NARDO: Cine? Pantalone?

CECCO: Un străin?

MENGONE: Ce, pentru că are bani mai mulți ca noi să fie mai meșter și mai cu moț?

NARDO: Și banii cum i-a cîștigat?

CECCO: De ani de zile îi plătește o sumă anume marchizului, dar încasează toate veniturile... Și-i dă înainte, se procopsește...

MENGONE: Așa ne-am fi putut procopsi și noi.

PASQUALOTTO: Un străin mănîncă ceea ce-ar fi trebuit să mîncăm noi.

MARCONE: Dar doamna Rosaura, în schimb, e de pe la noi.

NARDO: Da, e adevărat, numai că-i umblă niște gărgăuni de mare cucoană prin cap și le cam disprețuiește pe femeile noastre.

MARCONE: La drept vorbind, e născută din sînge nobil și ea ar trebui să moștenească pămînturile astea.[1]

CECCO: Dacă ai ei le-au vîndut, nu mai are ce căuta aici.

MARCONE: Nu caută, pentru că cel bogat îl înghite pe cel sărac... altfel ar avea ce căuta.

MENGONE: Destul. Rosaura stă în casă cu Pantalone; sînt oameni care nu au nici în clin, nici în mînecă cu noi. Să se înfățișeze femeile noastre.

NARDO: Cu asta am terminat. Domnilor deputați, domnilor economi, așa o să facem.

CECCO: Dacă nu mai e nimic de spus, eu mă duc la vînătoare.

MENGONE: Iar eu să-mi cîntăresc grîul.

---

[1] Acest personaj, deși nu aparține clasei feudalilor, este totuși tributa concepțiilor minante în epoca sa (n. r.).

SCENA 4

ARLECCHINO și cei de mai înainte

ARLECCHINO *(cu pălăria pe cap)*: Dom...
TOȚI: Scoate-ți pălăria, scoate-ți pălăria!
ARLECCHINO: Ptiu, fir-ar afurisită să fie! *(Aruncă pălăria.)* Domnul marchiz se apropie.
NARDO: Să mergem. *(Se ridică toți și dau să plece.)* Așteptați. Mie mi se cuvine să pășesc în frunte. *(Iese, plin de importanță.)*
PASQUALOTTO *(dă să iasă)*.
CECCO: Așteaptă! E rîndul meu. *(Face același lucru.)*
MENGONE: Și-acum, al meu. *(Face același lucru.)*
PASQUALOTTO *(lui Marcone)*: Și-acum al cui e rîndul?
MARCONE: Eu sînt economul cel mai bătrîn. E al meu.
ARLECCHINO: Da, domnule, e rîndul dumnealui.
PASQUALOTTO: Eu de patru ori am fost econom, dumneata numai de două.
ARLECCHINO: Adevărat, e rîndul dumneavoastră.
MARCONE: Dar de data asta am fost ales înaintea dumitale.
ARLECCHINO: Are dreptate.
PASQUALOTTO: Eh! hai să-i chemăm pe deputați, să hotărască ei al cui e rîndul.
MARCONE *(lui Arlecchino)*: Prea bine, du-te și cheamă-l pe domnul Nardo.
ARLECCHINO: Îndată. *(Aparte.)* Iată o sfadă de onoare în a nobilimii floare! *(Iese.)*
PASQUALOTTO: Nu vreau să rămîn mai prejos.
MARCONE: Nici eu, de bună seamă.
PASQUALOTTO: Sîntem prieteni, dar la socoteli de astea sînt de partea demnității.
MARCONE: Celelalte, treacă-meargă, numai să nu mă simt înjosit.

SCENA 5

NARDO și cei de mai înainte

NARDO: Ce s-a întîmplat? Ce doriți?

PASQUALOTTO: Domnule deputat, cui i se cuvine, dintre noi doi, să treacă înainte?

NARDO: Cine are întîietatea?

MARCONE: N-aș ști să spun. O să trebuiască să adunăm obștea.

PASQUALOTTO: Hotărăște dumneata.

MARCONE: Mă las în voia dumitale.

NARDO: Ceasurile sînt înaintate, vine marchizul... Să facem așa: de data asta, fără să păgubim pe nici unul — numai să n-o schimbați în obicei — ieșiți amîndoi deodată, unul pe-aici, și celălalt pe dincolo.

PASQUALOTTO: Prea bine.

MARCONE: Răspunsul mă mulțumește.

NARDO: Hai, duceți-vă.

PASQUALOTTO *(face cîțiva pași)*: Mă duc.

MARCONE *(face tot atîția pași)*: Mă duc.

PASQUALOTTO: Mare deputat! Ce cap!

MARCONE: La hotărîri mari, om mare! *(Ies, pîndindu-se unul pe altul, pentru a nu se depăși.)*

NARDO: O să mă duc la notar, să scrie în catastif această hotărîre a mea, pentru a fi *ad perpetuas reis memoriarum.*[1] *(Iese.)*

SCENA 6

Cameră în casa lui Pantalone

PANTALONE și ROSAURA; apoi SERVITORUL

PANTALONE: Ei nu, de ce să vă necăjiți pentru atîta lucru? Să fim cu răbdare. Trebuie să ne supunem voinței cerului.

---

[1] Forma corectă e: *ad perpetuam rei memoriam* (pentru veșnica amintire a faptului) (n.t.).

ROSAURA: Vorbele dumitale sînt frumoase, dar nenorocirea mea e prea mare.

PANTALONE: E adevărat, nenorocirea dumneavoastră e mare. Ați putea fi dumneavoastră stăpîna acestor locuri. Ați putea și ar trebui să fiți dumneavoastră marchiza de Montefosco și nu sînteți nimic, sînteți o doamnă săracă, dar ori că vă gîndiți, ori că nu vă gîndiți la asta, totuna e: plînsul și deznădejdea nu folosesc la nimic. V-ați născut așa, deci răbdare.

ROSAURA: Aproape că mă obișnuisem cu suferința, dar acum, cînd aud că de locurile acestea se apropie marchizul Florindo, mi se trezesc în amintire pierderile mele dureroase, și rușinea mă apasă.

PANTALONE: Domnul marchiz Florindo nu are nici o vină. El a moștenit domeniul acesta de la domnul marchiz, tatăl său.

ROSAURA: Și tatălui său i l-a vîndut tatăl meu. Ah, părintele meu m-a trădat!

PANTALONE: Cînd l-a vîndut, nu avea copii. După aceea s-a însurat din nou, în taină, și v-ați născut dumneavoastră.

ROSAURA: Așa că eu aș putea redobîndi totul...

PANTALONE: Să vedem mai întîi dacă femeile au drept de moștenire.

ROSAURA: Da, au. Mi-a spus notarul.

PANTALONE: Vreți să înaintați o plîngere?

ROSAURA: De ce nu?

PANTALONE: Cu ce bani? Cu ce mijloace? Pe ce temei?

ROSAURA: N-o să găsesc dreptate? N-o să găsesc pe nimeni care să mă ajute? Care să mă sprijine? Dumneata, domnule Pantalone, care cu atîta bunătate mă ții în casa dumitale și mă îngrijești și mă iubești ca pe o fiică, mă vei părăsi oare?

PANTALONE: Nu, doamnă Rosaura, nu spun că vă părăsesc, dar trebuie să ne gîndim bine. Domnul, tatăl dumneavoastră, din greșită gospodărire și rele deprinderi, treptat-treptat a vîndut totul.

Dumneavoastră v-ați născut la șase luni după ce-a murit el, și cînd și-a dat sufletul nici măcar nu știa că soția lui e însărcinată. Apoi a murit și doamna, mama dumneavoastră, iar dumneavoastră ați rămas orfană, sub tutelă și săracă lipită. Domnul marchiz Ridolfo, tatăl marchizului Florindo, cuprins de milă pentru nenorocirea dumneavoastră, v-a crescut și v-a educat, iar cînd am venit eu administrator al veniturilor pe domeniul acesta, v-a încredințat mie și mi-a dat o sumă cuviincioasă pentru a avea grijă de dumneavoastră. A murit marchizul Ridolfo, și pe dată marchiza Beatrice, mama și tutoarea tînărului marchiz, mi-a scris să am grijă de dumneavoastră. Cu oameni care lucrează atît de cinstit nu cred că trebuie purtate judecăți. Ei or să sosească, o să le vorbim și o să căutăm să vă îmbunătățim situația. Ne-om îngriji să vă orînduim viața cum se cuvine. S-ar putea să vă dea și o zestre frumoasă. Cel mai bun lucru e să aveți încredere, dat fiind că sînteți la strîmtoare. Cu purtări și maniere alese se dobîndește orice... cînd ești bun, nu riști nimic, ba chiar ai putea să și cîștigi ceva.

ROSAURA: Dragă domnule Pantalone, ceea ce spui dumneata e foarte bine, iar să povățuiești e lucru tare frumos. Orice situație mi s-ar putea oferi nu va însemna nici pe departe cît titlul de marchiză, cît stăpînirea acestei feude, oricît de mică ar fi.

PANTALONE: Lumea e plină de nenorociri. Fiți răbdătoare, resemnați-vă și gîndiți-vă să duceți o viață liniștită, fiindcă cea mai frumoasă feudă, cea mai frumoasă avere e liniștea sufletului, și cine se mulțumește cu ea e bogat.

ROSAURA: Dumneata îmi îndulcești hapul, dar eu, care trebuie să-l înghit, îi simt gustul amar care mă face să sufăr.

PANTALONE: Și ce-ați vrea să faceți?
ROSAURA: Nimic... lasă-mă să plîng, lasă-mă cel puțin să mă tîngui...
PANTALONE: Îmi pare rău că doamna aceasta și acest cavaler vin să locuiască în casa mea, întrucît palatul e pe jumătate dărîmat. N-aș vrea să se iște certuri. Încă puțin, și or să sosească. Aveți răbdare, vă rog! Sînteți, totuși, o fată chibzuită, încercați să vă stăpîniți.
ROSAURA: Mă voi strădui din toate puterile.
SERVITORUL: A sosit și domnul marchiz.
PANTALONE: Da? Și mama domnului marchiz?
SERVITORUL: Și ea. *(Iese.)*
PANTALONE: Vin imediat... Doamnă Rosaura, fiți prevăzătoare și lăsați-mă pe mine să lucrez. *(Iese.)*
ROSAURA: Voi fi prevăzătoare pînă la un punct, dar nu vreau să ascund, cu lașitate, nedreptatea care mă face să sufăr. Această feudă e a mea, bunurile acestea sînt ale mele și, dacă nu se va găsi nimeni să mă ajute, voi ști să mă adresez singură curții, să-mi înfățișez cazul și să cer dreptate. *(Iese.)*

SCENA 7

Altă cameră nobiliară

MARCHIZA BEATRICE, MARCHIZUL FLORINDO, PANTALONE, apoi SERVITORUL

PANTALONE: Mare e cinstea ce mi se face, binevoind excelențele-voastre să se slujească de sărmana mea casă. Mă rușinez știind că locuința n-o să fie pe potriva rangului dumneavoastră...
BEATRICE: Mă bucură, domnule Pantalone, curtenitoarele dumitale cuvinte! Sînt nesfîrșit de recunoscătoare pentru faptul că ești gata să te strîm-

torezi în propria dumitale casă pentru a ne da nouă adăpost, și fii sigur că ne vei îndatora tot mai mult cu stima și dragostea noastră atît pe mine, cît și pe tînărul marchiz, fiul meu.

PANTALONE (*lui Florindo*): Servitor preasupus al excelenței-voastre.

FLORINDO (*cu rigiditate, atingîndu-și pălăria*): Salut!

PANTALONE (*aparte*): Ia te uită ce fumuri la acest domn marchiz!

BEATRICE: Domnule marchiz, acesta e domnul Pantalone de' Bisognosi, preacinstit negustor venețian, care a primit de la marchizul, tatăl dumitale, dreptul de a încasa veniturile acestui sat care-ți aparține, și cu punctualitate și precizie și-a respectat întotdeauna îndatoririle sale, făcînd cinste, prin înțeleapta-i purtare, celui care l-a hărăzit acestei funcții.

PANTALONE (*lui Florindo*): Mulțumesc excelenței-voastre pentru bunătate. Am fost un slujitor bun, credincios și supus excelenței-sale, tatăl dumneavoastră, și nădăjduiesc că și excelența-voastră va binevoi să mă îngăduie mai departe...

BEATRICE: În curînd vor sosi judecătorul și notarul pentru a încredința tînărului marchiz posesiunea feudei. Înștiințează obștea, ca toată lumea să fie gata pentru a presta jurămîntul de vasalitate.

PANTALONE: Da, excelență, voi face întocmai.

FLORINDO: Spune-mi, domnule Pantalone, cam cîți locuitori sînt în Montefosco?

PANTALONE: Satul e mic, excelență, să tot fie șapte sau opt sute de suflete.

FLORINDO: Am auzit că sînt femei frumoase pe-aici... e adevărat?

PANTALONE: Pretutindeni se găsesc și frumoase, și urîte.

BEATRICE (*aparte*): Poftim subiectele lui de discuție: femeile! (*Tare.*) Fii drăguț, domnule Pantalone, cei din obște știu că urma să sosim astăzi?

PANTALONE: Da, excelenţă, i-am înştiinţat chiar eu şi ştiu c-or să vină să se închine şi să-şi recunoască stăpînul.

FLORINDO: Veni-vor şi femeile?

BEATRICE: Ce amestec au femeile? Dacă vin, nu la dumneata vin.

FLORINDO *(aparte)*: Dacă nu vin ele la mine, mă duc eu la ele.

PANTALONE *(aparte)*: Frumoase apucături! Îmi pare rău pentru fata care stă la mine în casă.

SERVITORUL: Au venit deputaţii şi economii obştii să se închine în faţa excelenţei-sale. *(Iese.)*

PANTALONE: Aţi auzit, excelenţă, toată obştea e aici pentru a vi se închina.

BEATRICE *(lui Pantalone)*: Spune-le să intre.

PANTALONE: Numaidecît. *(Iese.)*

SCENA 8

BEATRICE, FLORINDO, apoi PANTALONE, apoi SERVITORUL

BEATRICE: Se poate, dragul meu Florindo, să nu înţelegi că trebuie să devii şi dumneata bărbat în toată firea?

FLORINDO: A întreba dacă sînt femei să fie un lucru atît de lipsit de însemnătate?

BEATRICE: Lasă acum glumele. Fii serios!

FLORINDO: A, cît despre seriozitate, nu-ţi face griji. Nu le îngădui eu mitocanilor ăstora să devină familiari cu mine.

BEATRICE: Seriozitate, îţi spun, nu bădărănie. Poartă-te frumos cu ei. *(Lui Pantalone, care intră.)* Ei, dar de ce nu se arată?

PANTALONE: Să vă lămuresc, excelenţă: mi-au spus că întîi ar vrea să se înfăţişeze excelenţei-sale

domnului marchiz, și numai după aceea să vină la excelența-voastră.

BEATRICE: Eh, spune-le să intre fără atîtea formalități, că sîntem amîndoi aici și că vor economisi astfel și o vizită, și o închinare.

PANTALONE: O să le spun. *(Iese, apoi se întoarce.)*

FLORINDO: Ce trebuie să le vorbesc acestor oameni?

BEATRICE: Răspunde politicos la cele ce-ți vor spune. Puține se vor pricepe să spună, și tot cu puțin le vei răspunde. Și pe urmă, voi fi și eu de față. *(Aparte.)* Vai! acum se cunoaște proasta creștere pe care i-a dat-o tatăl său... *(Lui Pantalone, care se întoarce.)* Ei bine?

PANTALONE: Excelență, sînt nedumeriți și încurcați. Spun că au învățat o închinare anume pentru domnul marchiz, că, dacă o să fie de față și mama, se zăpăcesc și n-or să mai știe ce să spună. De aceea vă roagă, vă imploră să le dați îngăduința să-și facă închinarea fără să se simtă stingheriți.

BEATRICE: Treaba asta e cu adevărat ridicolă, dar le voi face pe plac. Să trecem în altă odaie, iar dumneata, tinere marchiz, primește-i cu chibzuință. Să nu uiți că voi sta în dosul ușii să te ascult. *(Iese.)*

PANTALONE: Cine nu-i vede, nu-i crede. S-au zăpăcit de moarte, nu știu de unde să-nceapă și să-i vezi ce fudui sînt și cum s-au mai împopoțonat de sărbătoare! *(Iese.)*

FLORINDO: Nu-mi place să mă încurc cu domnii ăștia. Nu sînt obișnuit cu asemenea mascarade. Hei!

SERVITORUL: Porunciți, excelență!

FLORINDO: Să mi se aducă un scaun! *(Servitorul îi dă un scaun și iese.)* Nu mă voi purta urît cu ei, dar vreau să-mi respect rangul. *(Se așază.)*

SCENA 9

NARDO, CECCO, MENGONE, PASQUALOTTO, MARCONE, îmbrăcaţi împopoţonat, înaintează unul cîte unul, fac trei reverenţe în faţa marchizului, care îi priveşte atent şi rîde, fără să se mişte

CECCO *(lui Mengone)*: Ai văzut cum rîde?

MENGONE: Semn că ne-a îndrăgit.

CECCO: N-aş vrea să-şi rîdă de noi.

MENGONE: Oh! crezi dumneata că avem noi obrazuri de luat în rîs?

NARDO: Tăcere! *(Toţi fac linişte; Florindo rîde.)* Preaînalte domn marchiz, întruchipare adevărată a purtării alese şi a cuviinţei, străvechea şi nobila noastră obşte, cu toate că e din Montefosco[1], se strălumineează la razele măririi voastre. *(Scuipă, se grozăveşte, şi ceilalţi fac semne de admiraţie. Florindo rîde.)* Iată aici onoratul corp şi deputăţia străvechii şi nobilei noastre obşti. Eu sînt al ei deputat de căpetenie, şi ăştia doi, deputaţii lăturalnici, şi ceştialalţi doi, care nu au nici în clin nici în mînecă cu noi, dar care se ţin scai de noi, vin, preaînalte domnule marchiz, să se aştearnă la picioarele domniei-voastre. *(Scuipă.)*

FLORINDO: Îmi pare bine...

NARDO *(cu o reverenţă)*: Excelenţă, n-am isprăvit...

FLORINDO: Hai, isprăveşte!

(Ceilalţi şuşotesc.)

NARDO: Tăcere! *(Toţi fac linişte.)* Iată oiţele feudei înălţimii-voastre, care vă roagă să le tundeţi cu milă şi îndurare.

FLORINDO *(se ridică)*: Nu mai pot!

NARDO: Voi, ca un Jupiter îndurător, o să ne ajutaţi şi soarele bunătăţii voastre o să însenineze negurile din Montefosco. *(Florindo se plimbă, Nardo*

---

[1] Montefosco înseamnă „muntele înnegurat" (n.t.).

vorbind se ia după el, iar toți ceilalți îi urmează, înșirați unul după altul.) Iată-ne aici ca să oferim și să întărim în fața excelenței-voastre, domnule marchiz Florindo, supunerea noastră, încredințați fiind că încăpătorul vostru suflet măreț... *(privindu-și în față tovarășii care aplaudă, în timp ce Florindo continuă să se plimbe)*... o să binevoiască a primi cu belșug de îngăduință... *(Florindo se apropie de ușă, cu nerăbdare)* ...oițele străvechii și nobilei noastre obști...

FLORINDO: Ai isprăvit?

NARDO: Excelență, nu... și prescriindu-ne...

FLORINDO *(aparte, apropiindu-se de ușă)*: Voi isprăvi eu!

NARDO: ...șiragul poruncilor voastre...

FLORINDO: Sluga domniilor-voastre. *(Iese și coboară perdeaua.)*

NARDO: ...o să găsiți în noi acea ascultare...

CECCO *(lui Nardo)*: Intră după el.

NARDO: Nu-i nevoie... Care o să umple de uimire pe supușii mai puțin străvechilor și nobilelor obști. Am spus.

CECCO: Sfîrșitul nu l-a auzit.

NARDO: N-are a face.

MENGONE: De ce s-a dus înainte de-a fi terminat?

NARDO: Politică. Ca să nu fie silit la un răspuns.

CECCO: O! Eu mă duc să mă schimb, și-apoi la vînătoare.

NARDO: Ce spuneți, m-am ținut bine?

CECCO: Foarte bine.

MENGONE: Bravo!

SCENA 10

MARCHIZA BEATRICE și cei de mai înainte

BEATRICE *(aparte)*: Florindo nu vrea să fie chibzuit. Voi îndrepta eu răul. Domnii mei...

CECCO *(lui Nardo)*: Marchiza.
NARDO *(cu o reverență)*: Nu-s pregătit pentru dumneavoastră. Să mergem!
BEATRICE: Stați puțin!
NARDO: Excelență, nu-s pregătit pentru dumneavoastră. Altă dată. *(Face o reverență și iese.)*
BEATRICE *(lui Cecco)*: Dar... ascultați-mă...
CECCO: Nu sînt eu deputatul prim, excelență. *(Iese.)*
BEATRICE: Sînt marchiza-mamă...
MENGONE: Iar eu sînt partea lăturalnică, excelență. *(Iese.)*
BEATRICE: Sînt eu aici...
MARCONE: Asta nu mă privește pe mine. Îl privește pe deputatul de la mijloc. *(Iese.)*
BEATRICE: Prea v-ați înfierbîntat...
PASQUALOTTO: Noi nu ne-nfierbîntăm. Nu sîntem deputați. *(Iese.)*
BEATRICE: Nu-i înțeleg, parcă-s nebuni! *(Iese.)*

SCENA II

Altă cameră
FLORINDO și ROSAURA

FLORINDO: Vino aici, nu fugi...
ROSAURA: Domnule, nu fug dacă vorbești cuviincios.
FLORINDO: Te compătimesc. Te-ai obișnuit cu țăranii.
ROSAURA: Nici unul din acești țărani nu mi-a vorbit cu atîta lipsă de respect.
FLORINDO: Ei, drăcie! Dumneata ești bine îmbrăcată, ăștia te vor fi luat drept mare doamnă.
ROSAURA: Nu-mi respectă veșmîntul, ci purtarea.
FLORINDO: Da? Îmi pare bine. De la cine ai învățat maximele acestea frumoase?
ROSAURA: Le-am moștenit o dată cu sîngele.
FLORINDO: Prin urmare ești de sînge nobil?
ROSAURA: Da, domnule, întocmai ca și dumneata.

FLORINDO: Ca și mine? Știi dumneata cine sînt?
ROSAURA: Știu, știu...
FLORINDO: Știi dumneata că eu sînt marchizul de Montefosco?
ROSAURA: De n-aș mai ști!
FLORINDO: Și dumneata cine ești?
ROSAURA: Cînd va veni timpul voi arăta cine sînt.
FLORINDO: Zău că mi-e milă de dumneata. O tinerică frumoasă și dezghețată să stea aici pe coclaurile astea, fără să se bucure de plăcerile lumii, fără un pic de conversație, e într-adevăr păcat!
ROSAURA: Puțin îmi pasă mie de toate astea. Mi-ar fi de ajuns, domnule...
FLORINDO: Da, știu, ți-ar fi de ajuns să faci un pic de dragoste. Dar printre țăranii ăștia nu găsești unul care să-ți placă.
ROSAURA: Dumneata nu mă înțelegi.
FLORINDO: Ba da, te înțeleg. Mi-e milă de dumneata și sînt gata să te consolez.
ROSAURA: Ah! De-ar vrea cerul!
FLORINDO: Nu spune nimic mamei mele și te voi consola.
ROSAURA: Cum?
FLORINDO: Ne vom drăgosti împreună. Cît timp voi sta aici la Montefosco, voi fi trup și suflet al dumitale.
ROSAURA: Domnule, cu plecăciune...
FLORINDO: Stai puțin!
ROSAURA: Lasă-mă să plec.
FLORINDO: N-ai spus dumneata că ești de sînge nobil?
ROSAURA: Ba da, și mă mîndresc cu aceasta.
FLORINDO: Dacă-i așa, ar trebui să te bucuri că te iubește un cavaler...
ROSAURA: M-aș bucura dacă acest cavaler ar vorbi în alt chip.
FLORINDO: Cum ai vrea să-ți vorbească? Învață-mă.
ROSAURA: Dacă n-ai învățat pînă acum, tîrziu vii la școală.

FLORINDO: Așteaptă. Mă voi strădui să-ți fiu pe plac. Ești comoara mea... ești idolul meu. Ah! Ce spui!? E bine așa?

ROSAURA: Prostii, lingușiri, minciuni...

FLORINDO: Bun, voi vorbi atunci în felul meu. Fetițo, sînt cine sînt. Cînd vreau ceva, trebuie să mi se dea ascultare, și cine nu vrea să mă asculte, îmi va da socoteală.

ROSAURA: Crede-mă, nici așa nu mă vei face să tremur.

FLORINDO: Nu vreau să te fac să tremuri, vreau să te fac să rîzi și să te înveselești. Vino aici, dă-mi mîna dumitale.

ROSAURA (*fugind*): Mă mir de dumneata!

FLORINDO (*urmărind-o*): Gîsculițo!

SCENA 12

MARCHIZA BEATRICE și cei de mai înainte; apoi UN SERVITOR

BEATRICE: Ce se-ntîmplă aici?

ROSAURA: Doamnă, apărați-mă de neobrăzarea fiului dumneavoastră.

BEATRICE (*lui Florindo*): Ah, marchize!

FLORINDO: Credeți-mă, doamnă, că nu i-am adus nici o jignire.

BEATRICE: Te cunosc, ar fi timpul să-ți schimbi purtarea.

FLORINDO: Glumesc, mă distrez... (*Rosaurei.*) Spune, cu mîna pe conștiință, ce ți-am făcut?

ROSAURA: Nimic, domnule, dar te rog să mă lași în pace.

BEATRICE (*lui Florindo*): Știi dumneata cine e această tînără?

FLORINDO: N-o cunosc. Văd că e o fată frumoasă și-atîta tot.

BEATRICE: Dacă n-o cunoşti, de ce n-o respecţi?
FLORINDO: Îţi spun că i-am arătat destul respect.
BEATRICE: Bine; pentru ca pe viitor să te porţi altfel cu ea, îţi voi spune cine e şi ce purtare ţi se cere faţă de ea.
FLORINDO: Te ascult bucuros.
BEATRICE: Află, aşadar...
SERVITORUL (*Beatricei*): Excelenţă, cîteva femei din Montefosco ar vrea să vă salute.
FLORINDO (*aparte*): Femei!
BEATRICE: Bine. Să aştepte puţin, mă voi duce imediat la ele. (*Servitorul iese.*) Află că e fiica marchizului Ercole, care cîndva...
FLORINDO: Doamnă, îmi vei spune mai tîrziu. Cu voia dumitale... (*Aparte.*) Femei? Femei? (*Iese, vesel.*)

SCENA 13

MARCHIZA BEATRICE şi ROSAURA

BEATRICE (*aparte*): Ce fire lipsită de judecată!
ROSAURA: Aşadar, ştiţi cine sînt? Vă sînt cunoscute nenorocirile mele?
BEATRICE: Da, şi te compătimesc foarte mult.
ROSAURA: Compătimirea dumneavoastră mă poate face fericită?
BEATRICE: Da, Rosaura, mă voi strădui să te ajut, îţi voi fi protectoare, dacă ţelurile dumitale vor fi moderate.
ROSAURA: Mă voi arunca în braţele dumneavoastră!
BEATRICE: Asta înseamnă că-mi vei da întru totul ascultare?
ROSAURA: M-aş trăda pe mine însămi dacă aş spune da!
BEATRICE: Trebuie să-ţi dai seama de situaţia dumitale.

ROSAURA: Mă gîndesc la obîrşia mea...
BEATRICE: Eşti deprinsă încă din leagăn să suferi nedreptăţile soartei.
ROSAURA: Dar am nădăjduit mereu că le voi răzbuna.
BEATRICE: Cum?
ROSAURA: Cerul îmi va arăta căile.
BEATRICE: Prin urmare, nu te mai arunci în braţele mele?
ROSAURA: Acum da, şi nădăjduiesc că dumneavoastră veţi fi mijlocul prin care-mi voi putea dobîndi dreptatea.
BEATRICE: Te vei călăuzi după sfaturile mele?
ROSAURA: Pînă la un anumit punct.
BEATRICE: Şi dacă eu te-aş părăsi, la cine vei recurge?
ROSAURA: La cel de sus.
BEATRICE: Cel de sus îţi oferă ajutorul meu.
ROSAURA: Dacă-i adevărat, se va vedea.
BEATRICE: Te-ndoieşti de mine?
ROSAURA: Nu mi-aţi dat pînă acum nici o asigurare.
BEATRICE: Că-ţi voi găsi un rost?
ROSAURA: N-ajunge, doamna mea.
BEATRICE: Şi ce-ai vrea mai mult?
ROSAURA: Aş vrea să vă gîndiţi că sînt fiica unui marchiz de Montefosco; că femeile nu sînt excluse de la dreptul de moştenire; că feuda a fost vîndută fără respectarea condiţiilor; că eu nu sînt mulţumită de soarta mea; că voi face orice pentru a nu-mi întuneca obîrşia; şi, după toate acestea, găsiţi, dacă e cu putinţă, mijlocul de a mă ajuta şi mîngîia. *(Iese.)*

SCENA 14

BEATRICE, singură

BEATRICE: Fata asta mă pune pe gînduri. Tot ce spune e adevărat. Ar putea să-l dea în judecată

pe fiul meu pentru posesiunea asupra feudei din Montefosco, și el, necugetatul, o întărîtă cu obrăzniciile lui. Destul, mă voi gîndi cu seriozitate. Îmi iubesc fiul, iubesc adevărul și dreptatea, și pentru a salva amîndouă aceste simțăminte, îmi voi lua drept călăuză chibzuința.

ACTUL II

SCENA I

Altă cameră

MARCHIZUL, FLORINDO, apoi OLIVETTA

FLORINDO: Veniți aici, frumoaselor, în această odaie, că e mai bine. Vom fi mai liberi...

OLIVETTA *(caraghioasă și fudulă)*: Iată-mă pentru a mă bucura de favoarea excelenței-voastre. *(Face o plecăciune.)*

FLORINDO: O, ce drăgălașă! Cum te cheamă?

OLIVETTA: Olivetta, porunciți, excelență!

FLORINDO: Îmi place foarte mult rochia asta.

OLIVETTA: Porunciți, excelență!

FLORINDO: Ești foarte frumoasă!

OLIVETTA: Porunciți, excelență!

FLORINDO: Prea bine. Voi ști să mă folosesc de favorurile dumitale. Dar unde sînt celelalte doamne? *(La ușă.)* Poftim, intrați!

SCENA 2

GIANNINA, caraghioasă și fudulă, și cei de mai înainte

GIANNINA *(făcînd o plecăciune)*: Sînt aici, la porunca excelenței-voastre.

FLORINDO: Care ți-e numele?

GIANNINA: Giannina, la porunca excelenței-voastre.

FLORINDO: Ești frumoasă, ești drăgălașă...
GIANNINA: La porunca excelenței-voastre.
FLORINDO: Ai doi ochi frumoși, o gură frumoasă...
GIANNINA: La porunca excelenței-voastre.
FLORINDO: Copile preadrăguțe, sînt foarte mulțumit de acest domeniu al meu, nu l-aș schimba nici cu un rege încoronat! Dar iată, încă o frumoasă supusă a mea!

SCENA 3

GHITTA, caraghioasă și fudulă, și cei de mai înainte

GHITTA: Excelență, mă-nchin cu toată cinstea...
FLORINDO: Vrei să pleci?
GHITTA: Nu, excelență, dimpotrivă, vin să vă cinstesc.
FLORINDO: O, draga mea, îți sînt recunoscător! Numele?
GHITTA: Ghitta, și vin să mă plec la cel mai mic semn al excelenței-voastre.
FLORINDO: Ce ales vorbești!
GHITTA: Mă voi socoti fericită dacă voi putea să mă mîndresc că sînt, cu tot respectul cuvenit, a excelenței-voastre...
FLORINDO *(aparte)*: A învățat pe dinafară formula de încheiere a unei scrisori! Așadar, voi sînteți cele mai de seamă doamne din Montefosco?
GIANNINA: Tatăl meu e deputatul de căpetenie, și sînt aici pentru a vă asculta, excelența-voastră.
OLIVETTA: Iar al meu e unul din cei trei, la porunca excelenței-voastre.
FLORINDO: Îmi pare bine. *(Ghittei.)* Și dumneata, doamna mea, cine ești?
GHITTA: Sînt... Nu-mi vine să spun... Excelența-voastră să întrebe... Sînt idolul feudei Montefosco.

FLORINDO: Idolașul meu drag, dacă ți-aș aduce o jertfă, ai primi-o?
GHITTA: O jertfă? De ce fel?
FLORINDO: Inima mea.
GIANNINA: Și mie, domnule?
OLIVETTA: Și mie?
FLORINDO: Am destulă pentru toate, am destulă pentru toate... Voi veni să vă vizitez. Așteptați. *(Olivettei.)* Unde locuiești?
OLIVETTA: În fața fîntînei celei mari, porunciți, excelența-voastră...
FLORINDO *(scoate un carnețel și scrie)*: În fața izvorului. *(Gianninei.)* Și dumneata?
GIANNINA: Cum ieșiți din casă, a treia poartă pe mîna dreaptă, și sînt aici pentru a vă asculta, excelența-voastră...
FLORINDO: Giannina: a treia poartă pe dreapta. *(Ghittei.)* Și dumneata?
GHITTA: În căsuța aceea frumoasă de pe delușorul cel frumos, întrebați unde stă Ghitta.
FLORINDO: Căsuță frumoasă, delușor frumos, Ghitta cea frumoasă. Atît îmi ajunge, voi veni să vă vizitez.
OLIVETTA: N-o să-i pese excelenței-voastre de noi!
FLORINDO: Dimpotrivă, voi fi cu totul și cu totul al vostru.
OLIVETTA: O! Excelență...
FLORINDO: Ei, și acum să lăsăm fasoanele. Între noi, fetelor, să fim ca între prieteni.
GIANNINA: O! Excelență...
FLORINDO: Haide, m-am săturat de atîta excelență, să ne purtăm mai slobod...
GHITTA: Domnul marchiz e un tînăr fără fasoane. S-o lăsăm baltă și să vorbim după obiceiul nostru.
FLORINDO: Bravo! Fără sfială.
GIANNINA: Fii binecuvîntat! Am simțit că erau să-mi vină pandaliile!

OLIVETTA: Noi nu sîntem deprinse cu atîtea boierii și domnii...
FLORINDO: Destul că vă sînt drag, nu vreau nimic altceva.
GIANNINA: O! cît e de drăgălaș!
OLIVETTA O! cît e de gingaș!
GHITTA: O! cît e de frumușel!
FLORINDO: Ne vom veseli, vom cînta, vom dansa...
GHITTA: Și doamna marchiză?
FLORINDO: Nu va spune nimic.
GIANNINA: O fi bună, ca el?
OLIVETTA: O să ne-ndrăgească și ea, ca el?

SCENA 4

MARCHIZA BEATRICE și cei de mai înainte

BEATRICE: Iată-mă, doamnele mele...
GHITTA: O, doamnă marchiză!

(O întîmpină vesele, fără plecăciuni, așa cum obișnuiesc între ele.)

GIANNINA: Bun venit!
OLIVETTA: Îmi pare bine...
GIANNINA: Ce mai faceți?
BEATRICE: Dar, mă rog, ce-i libertatea asta? Cu cine credeți voi că stați de vorbă?
GHITTA: Excelență... domnul marchiz ne-a spus... că nu-i plac fasoanele.
BEATRICE: Marchizul glumește. Știți cine sînt.
FLORINDO: Înțelege-le, doamnă mamă, sînt deschise la inimă.
BEATRICE *(lui Florindo)*: Dumneata du-te. Vizita aceasta mi se cuvine mie.
FLORINDO: Nici că se poate mai bine. *(Aparte.)* Ele fac vizita mamei mele, iar eu le voi vizita, una cîte una, pe toate. *(Iese.)*

SCENA 5

MARCHIZA BEATRICE, GIANNINA, GHITTA, OLIVETTA, apoi UN SERVITOR

GHITTA *(aparte)*: Aoleo, m-am cam zăpăcit...
OLIVETTA *(aparte)*: Mama se ține mai măreață decît fiul!
GIANNINA *(aparte)*: Asta pentru că sîntem femei; dac-am fi bărbați, cine știe?!
BEATRICE *(aparte)*: Fiul meu nu vrea să se poarte cu chibzuință.
GHITTA: Excelență...
BEATRICE: E cineva acolo?
SERVITORUL *(se înclină)*.
BEATRICE: Scaune! *(Servitorul aduce patru scaune; iese, apoi se întoarce.)* Luați loc! *(Se așază.)* V-ați deranjat pentru a-mi aduce omagiul vostru?
GHITTA: La porunca excelenței-voastre...
GIANNINA: Pentru a vă asculta, excelența-voastră...
OLIVETTA: Slugă preaumilă a excelenței-voastre...
BEATRICE: Sînteți fete, sau măritate?
GHITTA: Măritate, spre-a vă fi pe plac, excelența-voastră...
GIANNINA: La porunca excelenței-voastre...
OLIVETTA: Sluga preaplecată a excelenței-voastre...
BEATRICE: Sînt aici bărbații voștri?
GIANNINA: Eu sînt nevasta spițerului, care e dus la munte să culeagă ierburi de leac.
OLIVETTA: Al meu e felcer și-a plecat la Napoli să ia sînge de la un cal.
GHITTA: Al meu e aici, și-i vînător.
BEATRICE: Iertați-mă, voi sînteți din rangul de jos?
GHITTA *(cu mîndrie)*: Da, excelență.
GIANNINA *(Ghittei)*: Ce-i aia rang de jos?
GHITTA *(aparte)*: E că nu sîntem din vîrful muntelui, ci de la cîmpie, de jos. *(Tare.)* Da, excelență, sîntem din rangul de jos.

BEATRICE: Tot așa și deputații obștii?

GIANNINA: Da, excelență, tatăl meu e cel de la mijloc.

OLIVETTA: Al meu e cel de la stînga.

GHITTA: Iar al meu, cel de la dreapta.

BEATRICE: Prin urmare voi sînteți cele mai nobile femei din sat?

GHITTA: Da, excelență, sîntem cele din rangul de jos.

BEATRICE *(aparte)*: Au, într-adevăr, haz! *(Tare.)* Vă mulțumesc că v-ați ostenit să veniți.

GHITTA: Pentru a vă fi pe plac, excelența-voastră...

GIANNINA: La porunca excelenței-voastre...

OLIVETTA: Slugă preaplecată a excelenței-voastre...

BEATRICE: E cineva acolo?

GHITTA *(Gianninei)*: Auzi? Învață!

BEATRICE *(Servitorului, care iese și-apoi se-nioarce)*: Ciocolata.

GIANNINA *(Ghittei)*: Ce-a spus?

GHITTA: Ciocolata.

GIANNINA: Ce să facem cu ea?

GHITTA: Proasto! S-o bem.

OLIVETTA *(Gianninei)*: Ce-a spus?

GIANNINA: Că vrea să ne dea ceva de băut.

OLIVETTA: Mi-e sete, o să beau bucuros.

BEATRICE *(aparte)*: Frumoasă creștere, șușotesc între ele! *(Tare.)* Așa, povestiți-mi ceva.

GHITTA: Excelență, cît costă pînza de in la Napoli?

BEATRICE: N-am cunoștință de asta.

GIANNINA: Ce vrei să știe excelența-sa despre lucrurile astea? O marchiză nu toarce, ca noi. O fi făcînd cel mult dantele, o fi brodînd, o fi împletind scufii. Nu-i așa, excelență?

BEATRICE: Da, ești foarte isteață. Iată ciocolata.

(Servitorul, care aduce patru ceșcuțe de ciocolată, îi dă una marchizei.)

GIANNINA *(Ghittei)*: Ce-i asta?

GHITTA: Ciocolată.

GIANNINA *(Olivettei)*: Aşa de neagră? Ei, ciocolată neagră!

OLIVETTA: Eu n-am mai băut niciodată aşa ceva... *(Servitorul împarte tuturor cîte una.)*

GHITTA: În sănătatea excelenţei-voastre. *(Apropie ceaşca de gură, simte că frige şi o îndepărtează. Gianninei.)* Aoleu, frige! *(Apoi soarbe.)*

GIANNINA *(Olivettei)*: Frige, nu-mi trebuie...

OLIVETTA: Nici mie.

GIANNINA: Ascultă, ăla de colo! *(Îl cheamă pe Servitor şi-i dă ceaşca.)*

OLIVETTA *(făcînd la fel)*: Auzi, ăla de colo!

GHITTA: Nu mai pot. Ţine, ăla de colo! *(Face ca şi celelalte.)*

BEATRICE: Ce? Nu vă place?

GHITTA: Excelenţă, mi-a trecut setea.

BEATRICE *(aparte)*: Hotărît, am de ce rîde. O văd pe Rosaura în cealaltă cameră. *(Servitorului.)* Ei! Spune doamnei Rosaura să vină aici.

GHITTA *(Gianninei)*: Ai auzit? A chemat-o pe Rosaura.

GIANNINA: Să rămînem pe locurile noastre.

GHITTA: Atîta ar mai lipsi, să ne sculăm! Sîntem din rangul de jos!

GIANNINA *(Olivettei)*: Dacă vine Rosaura, să nu te mişti.

OLIVETTA: O! n-avea grijă.

SCENA 6

ROSAURA, cele de mai înainte, apoi SERVITORUL

ROSAURA: Ce-mi porunciţi, excelenţa-voastră?

BEATRICE: Vino aici, dragă Rosaura, îmi face plăcere să-mi ţii companie.

ROSAURA *(cu o plecăciune)*: Îmi acordați prea multă cinste, excelență.

(Cele trei femei rîd de ea, între ele.)

BEATRICE: Ei! Cu femeile astea e un adevărat bîlci.
ROSAURA: Cu toate acestea, își au partea lor de trufie.
BEATRICE: Șezi, Rosaura. *(Servitorului.)* Ei! adu un scaun!
ROSAURA *(cu o plecăciune)*: Excelența-voastră e plină de bunăvoință.

(Cele trei femei rîd de ea. Servitorul așază un scaun lîngă Ghitta, de partea Beatricei, și femeile își fac semne între ele. Ghitta trece pe scaunul ei pe cel destinat Rosaurei, și la fel fac și celelalte două, înaintînd cu un scaun, pentru Rosaura rămînînd cel din urmă.)

ROSAURA: Ați văzut, excelență?
BEATRICE: Ce-nseamnă asta, doamnele mele? Nu vă era pe plac locul pe care stăteați?
GIANNINA *(Ghittei)*: Răspunde-i dumneata.
GHITTA: Să vă spun, excelență... întrucît... respectul vecinătății mă silește... așa sînt mai aproape spre a vă cinsti.
GIANNINA *(către Olivetta)*: Bravo ei.
OLIVETTA: Bine i-a răspuns.
ROSAURA: Aceste doamne nu vor să știe că sînt mai presus de ele. Vedeți, excelență, cum își bat joc de mine?

(Cele trei femei rîd tare.)

BEATRICE: Ce purtare nepotrivită aveți! Ce e lipsa asta de respect față de o doamnă de-o seamă cu mine?
GHITTA: Excelență, n-o facem pentru dumneavoastră.
GIANNINA: Nu rîdem de dumneavoastră, excelență.
OLIVETTA: Vai! Excelență...

BEATRICE: Înțeleg că sînteți niște prostuțe, și vă compătimesc. Arătați însă o trufie nepotrivită cu ceea ce sînteți.
GHITTA: Excelență, sîntem din rangul de jos...
BEATRICE: Vino aici, Rosaura, așază-te pe scaunul meu. Ți se cuvine, fiindcă ești de viță nobilă. *(Se ridică.)*
ROSAURA: Vă aduc mulțumiri, excelența-voastră.
GIANNINA *(Ghittei și Olivettei)*: Să plecăm.
GHITTA: Da, da, să plecăm. *(Se ridică.)*
BEATRICE *(aparte)*: Ce femei încrezute!
GHITTA: Excelență, noi am venit să ne închinăm în fața luminăției-voastre, nu să cinstim pe una care nu-nseamnă nimic în satul nostru. Sluga excelenței-voastre... *(Iese.)*
GIANNINA: Sluga excelenței-voastre... *(Iese.)*
OLIVETTA: Sluga excelenței-voastre... *(Iese.)*

SCENA 7

ROSAURA, MARCHIZA BEATRICE, apoi FLORINDO

BEATRICE: Rămîn uimită de atîta cutezanță. Dar, de fapt, cutezanța pornește din neștiință. Le voi face pe obraznicele astea să-și cunoască datoria! Le voi arăta cine sînt eu, cine ești dumneata.
ROSAURA: Ah, doamnă marchiză, priviți pînă la ce prag de deznădejde mă aduce soarta mea! Aici va trebui oare să trăiesc? Aici va trebui să mă văd sacrificată? Doamnă marchiză, fie-vă milă de mine!
BEATRICE *(aparte)*: Într-adevăr, e vrednică de milă! *(Tare.)* Mă voi gîndi cum să-ți îndrept soarta.
ROSAURA: Eh, doamnă, dacă ar fi de ajuns vorbele, orice soartă s-ar îndrepta! Cine trăiește în belșug

și plăceri nu crede suferințelor celui care zace în chinuri; și cine se află pe treapta nobleței celei strălucite nu se-ngrijește, nu-l ascultă și deseori chiar îl disprețuiește pe cel care s-a născut nobil, dar fără noroc.

BEATRICE *(aparte)*: Vorbește într-un fel care mă surprinde.

FLORINDO: Pot intra? E voie?

BEATRICE: Vino! De ce atîta șovăială?

FLORINDO: Cînd văd femei, mi-e teamă întotdeauna, mă cuprinde sfiala.

BEATRICE: Dar numai cînd sînt și eu de față, nu cînd le găsești singure.

FLORINDO: Cine v-ar auzi, preanobilă doamnă mamă, ar crede că sînt cel mai mare desfrînat din lume! Frumos portret îmi faci! Scumpă domnișoară, să nu crezi! Sînt un admirator al frumuseții, care știe să trateze femeile cu respect și bună-cuviință.

ROSAURA: Iartă-mă, domnule, nu m-ai făcut să cred asta atunci cînd...

FLORINDO: O! atunci nu te-am cunoscut, dar acum, cînd știu cine ești, nu vei avea de ce te plînge. Doamnă mamă, dînsa e o domnișoară de neam ales. M-a încunoștințat domnul Pantalone.

BEATRICE: Da, s-a născut nobilă, dar e fără noroc.

FLORINDO: Pentru dumnezeu, să n-o părăsim! S-o ajutăm! Vreau să fiu norocul ei!

ROSAURA: Domnule, binele acesta îl aștept de la doamna marchiză.

FLORINDO: Ei! doamna marchiză nu-ți poate face binele pe care ți-l va face domnul marchiz... Eu, eu, eu, scumpa mea, vei vedea...

BEATRICE: Rosaura, retrage-te, dacă nu te superi. Trebuie să stau de vorbă cu marchizul, fiul meu.

ROSAURA: Vă ascult. *(Aparte.)* Cine știe? Poate că soarta mi se va schimba... *(Iese.)*

SCENA 8

MARCHIZA BEATRICE, MARCHIZUL FLORINDO, apoi SERVITORUL

BEATRICE: Ascultă-mă cu un pic de seriozitate. (*Devine serioasă.*) Știi cine este această tînără?

FLORINDO: Da, doamnă, știu.

BEATRICE: Știi dumneata că e moștenitoarea legală a acestui domeniu?

FLORINDO: Cum? Nu sînt eu moștenitorul?

BEATRICE: Ba da, dumneata l-ai moștenit de la tatăl dumitale.

FLORINDO: Prin urmare e al meu.

BEATRICE: Dar marchizul, tatăl dumitale, l-a cumpărat de la tatăl nefericitei Rosaura.

FLORINDO: Cine-a vîndut, a vîndut, și cine-a cumpărat, a cumpărat.

BEATRICE: Iată vorbele unui om cu adevărat învățat și binecrescut! Tatăl Rosaurei l-a vîndut, dar nu putea să-l vîndă.

FLORINDO: Dacă nu l-ar fi putut vinde, nu l-ar fi vîndut...

BEATRICE: Frumoasă cugetare! Cîte lucruri se fac din cele care n-ar trebui să se facă!

FLORINDO: Destul, fie cum o fi. Treaba-i făcută, și ce-i făcut, făcut rămîne.

BEATRICE: Nu știi că ea ar putea să recurgă la judecată, să ceară dreptate și să fie despăgubită?

FLORINDO: Da, da, să se ducă la oraș, să-nceapă judecata! Fără bani, fără protecție nu va dobîndi mare lucru...

BEATRICE: Așadar îți întemeiezi dreptatea pe sărăcia și pe nefericirea ei!

FLORINDO: Iar dumneata, doamnă mamă prea prevăzătoare, m-ai sfătui să-i dau domeniul acesta de bunăvoie și să pierd banii și posesiunea? O pose-

țiune pe care n-aș da-o nici la un preț îndoit. *(Aparte.)* Toate femeile mele!

BEATRICE: Ar fi o cale, ușoară și cinstită, dacă ai încuviința-o...

FLORINDO: Spune și o voi urma.

BEATRICE: Cum îți place înfățișarea Rosaurei?

FLORINDO: Îmi place, e frumoasă, e foarte drăgălașă.

BEATRICE: Mai adaugă că e înțeleaptă și modestă.

FLORINDO: E cît se poate de adevărat. *(Aparte.)* Chiar prea mult.

BEATRICE: Ai fi dispus s-o iei de soție?

FLORINDO: S-o iau de soție?

BEATRICE: Da, e nobilă ca și dumneata.

FLORINDO: De acord cu noblețea, dar mi-ar părea rău să-mi pierd libertatea.

BEATRICE: Mai curînd sau mai tîrziu, tot va trebui să te-nsori.

FLORINDO: Da, dar cît se poate mai tîrziu.

BEATRICE: Cu toate astea, nu s-ar putea spune că femeile nu-ți sînt pe plac.

FLORINDO *(glumeț)*: Cît se poate de adevărat.

BEATRICE: Atunci, de ce nu vrei să te-nsoțești cu o femeie?

FLORINDO: Nu mă-nfricoșează femeia, mă-nfricoșează numele de soție.

BEATRICE: Ei, hai, trebuie să ajungem la o dezlegare. Ori te hotărăști să te-nsori cu Rosaura, ori va trebui să găsim o altă soluție.

FLORINDO: Așteaptă să mă obișnuiesc un pic cu ea, să mă-ndrăgostesc de ea, și poate c-o s-o iau de soție.

BEATRICE: Da, numai că nu pot avea încredere în dumneata. Ori te-nsori, ori nu te apropii de ea.

FLORINDO: Mă voi gîndi.

SERVITORUL: Un om de la obște, cu cîțiva țărani, ar dori să se închine în fața excelenței-sale stăpînul.

FLORINDO: Ce-or mai fi vrînd și ăștia?

SERVITORUL: Cred că vin să aducă daruri excelenţei-voastre.

FLORINDO: O! să vină, să vină!

SERVITORUL *(aparte)*: Plocoanele sînt pe placul tuturor! *(Iese.)*

BEATRICE: Primeşte-i dumneata, între timp eu voi vorbi cu domnul Pantalone, ca să înlătur neplăcerile pe care le prevăd. *(Aparte.)* Sărmanul meu fiu! Dacă n-aş fi eu să-l ajut, repede ar ajunge la pierzanie. *(Iese.)*

FLORINDO: Mama ar vrea să mă-nsor ca să mă pedepsească, dar, cît mă vor ţine puterile, lucrul ăsta nu se va întîmpla. Am o feudă în care toate femeile mor după mine şi-aş fi de-a dreptul nebun dacă m-aş da legat!

SCENA 9

ARLECCHINO, cu alţi patru ţărani, care aduc cîrnaţi, şunci, butelii cu vin, brînzeturi şi fructe; MARCHIZUL

ARLECCHINO *(face o reverenţă)*: Nu ştiu dacă o să ţin minte închinarea învăţată de la jupîn Nardo. *(Unui ţăran.)* Suflă-mi!

FLORINDO: Stimate domn, te salut.

ARLECCHINO: Celenţă... Cu toate că îndatoririle nobilei noastre oişti...

ŢĂRANUL: Obşti.

ARLECCHINO: Către înălţimea celenţei-voastre... *(Ţăranului.)* A spus înălţime?

ŢĂRANUL: Da, înălţime...

ARLECCHINO: Mă aflu aici, în numele tuturor, pentru a nărui pe celenţa-voastră.

ŢĂRANUL: A dărui...

FLORINDO *(aparte)*: Dracu să te ia!

ARLECCHINO: Şi a vă înfăţişa cîrnaţi şi şunci, lucruri demne de ţinuta celenţei-voastre.
ŢĂRANUL: De ţinutul excelenţei-voastre.
ARLECCHINO: Şi vin, şi fructe, şi brînzeturi de la vacile din casa celenţei-voastre.
FLORINDO *(aparte)*: Oh, ce dobitoc! *(Tare.)* Ia spune-ne şi nouă, cine eşti?
ARLECCHINO: Nu sîntem nouă, sîntem cinci, celenţă.
FLORINDO: Să ne spui din ce sat?
ARLECCHINO: Patru de-aici din sat, şi cu mine, bergamez[1], fac cinci.
FLORINDO: Eşti bergamez şi ai venit aci în sat?
ARLECCHINO: Celenţă, da. Bergamezi se găsesc peste tot.
FLORINDO: De cînd eşti aici?
ARLECCHINO: De cînd sînt aici să tot fie un sfert de ceas.
FLORINDO: Prostule! Nu zic în camera asta, zic în satul ăsta.
ARLECCHINO: O fi şi trecut, de cînd am venit.
FLORINDO: Am înţeles... Şi ce faci în Montefosco?
ARLECCHINO: Meseria pe care o aveţi şi dumneavoastră.
FLORINDO: Cum? Şi ce meserie am eu?
ARLECCHINO: Să mîncaţi, să beţi şi să nu faceţi nimic.
FLORINDO: Tu mănînci, şi bei, şi nu faci nimic?
ARLECCHINO: Da, celenţă. Mă duc la plimbare cu oile şi nu fac nimic.
FLORINDO *(aparte)*: Ăsta-i cel mai mare măscărici din lume!
ARLECCHINO: Spuneţi-mi, celenţă, treabă subţire e asta să-i ţineţi aici pe bieţii oameni aşa, încărcaţi cu toate lucrurile astea?
FLORINDO: Să te ia ciuma! Trebuia să-i duci de-a dreptul la intendentul casei. Ce nevoie era să

---

[1] Din provincia Bergamo, situată în Lombardia (n.t.).

văd chiar eu aceste prețioase daruri? Duceți-vă la intendent; o să vă dea el bacșiș.

(Ies oamenii cu darurile.)

ARLECCHINO: Să ne dea bacșiș? Așteptați, vin și eu.

SCENA 10

FLORINDO și ARLECCHINO

FLORINDO: Unde te duci?
ARLECCHINO: Să spun ziua bună intendentului.
FLORINDO: Ce treabă ai tu cu intendentul?
ARLECCHINO: Nu-i ăla cu bacșișurile?
FLORINDO: Dacă vrei bacșiș, ți-l dau eu.
ARLECCHINO: Bine, ce mi-e unul, ce mi-e altul!
FLORINDO: Ia spune-mi, sînt femei frumoase în sat?
ARLECCHINO: Ei! așa și-așa, dar nu-s așa frumoase ca bergamascele.
FLORINDO: Nu? De ce?
ARLECCHINO: Fiindcă n-au gușă.
FLORINDO: O cunoști pe una Olivetta?
ARLECCHINO: Da, domnule.
FLORINDO: Pe una Giannina o cunoști?
ARLECCHINO: Da, domnule.
FLORINDO: Dar frumoasa Ghitta știi care e?
ARLECCHINO: Da, domnule.
FLORINDO: Știi unde stau cu casa?
ARLECCHINO: Ei, asta-i! Cum să nu știu?
FLORINDO: Condu-mă la ele.
ARLECCHINO: Dați-mi voie. Drept cine mă luați, celență?
FLORINDO: Ce vrei să spui?
ARLECCHINO: Eu, cu voia dumneavoastră, nu sînt codaș[1].

---

[1] Vrea să spună: nu sînt *codoș* (n.t.).

FLORINDO: Sînt stăpînul satului acestuia, și cînd poruncesc, vreau să fiu ascultat. Îți fac o mare cinste arătîndu-ți încredere. Doresc să mă îndrumezi la femeile astea și, dacă nu vrei, o să-ți rup picioarele!

ARLECCHINO: Dar, cel puțin...

FLORINDO: Urmează-mă, spre binele tău. *(Iese.)*

ARLECCHINO: La Montefosco, cu zevzecul ăsta de marchiz? Mă-ntorc la Bergamo! *(Iese.)*

SCENA II

MARCHIZA BEATRICE și PANTALONE

BEATRICE: Așadar, domnule Pantalone, și dumneata mă sfătuiești să închei această căsătorie.

PANTALONE: Firește că-ntr-o bună zi fata asta poate să-ntîlnească pe cineva care s-o ducă la Napoli, s-o prezinte la curte și să-i redobîndească tot ceea ce, cu bună dreptate, nu i se poate lua.

BEATRICE: Cînd e vorba de dreptate știu să hotărăsc chiar și împotriva mea, iar dacă o căsătorie ne poate pune liniștea la adăpost, nu voi șovăi s-o duc la îndeplinire. Îmi pare rău că tînărul marchiz nu pare înclinat s-o facă.

PANTALONE: Îngăduiți-mi, totuși, să vă spun: cum vede o femeie, parcă-i un cocoș din ăi pintenați.

BEATRICE: Adevărat, de aceea la Napoli nu-l las niciodată singur. Fie că vine cu mine, fie că-l trimit cu preceptorul, fie cu un slujitor de treabă, fie cu o rudă apropiată a familiei.

PANTALONE: Foarte bine faceți. Tinerii trebuie lăsați cît mai puțin singuri și cît se poate mai tîrziu, căci, atunci cînd umblă singuri, leagă prietenii, și tocmai prietenii sînt cei care-i trag spre prăpastie.

BEATRICE: Cît timp rămînem la Montefosco, cred că pot fi liniștită. Aici nu sînt femei de care să se poată îndrăgosti.

PANTALONE: Excelență, să vă spun... unde-i apă e și pește; vreau să spun că unde sînt femei e și primejdie. Femeile astea ale noastre, care nu-s deprinse să vadă străini, cînd se nimerește să vină vreunul, îl sorb din ochi; drept la el se reped; se iau la întrecere cum să se gudure pe lîngă el. Tații le țin zăvorîte, bărbații lor le ciomăgesc, dar ele, cum au prilejul, își și dau drumul.

BEATRICE: Așadar și țărăncilor ăstora le place dragostea?

PANTALONE: Și încă cum!

BEATRICE: Și nu se sfiesc nici cînd e vorba de persoane nobile?

PANTALONE: Dimpotrivă, atunci sînt mai fudule și-s sigure că fac cinste casei cînd se drăgostesc cu vreun cavaler.

BEATRICE: Așadar, tînărul marchiz e și aici în primejdie?

PANTALONE: Nu văd de ce ar fi la adăpost.

BEATRICE: Fă-mi plăcerea, domnule Pantalone, și spune fiului meu să vină aici. Vreau să ajung la o înțelegere, dacă se poate.

PANTALONE: Vă servesc pe dată. Bine ați face, dacă ați putea, să încheiați tîrgul ăsta. Împăcați, cum spune zicala, și capra și varza. *(Iese.)*

SCENA 12

MARCHIZA BEATRICE, singură, apoi PANTALONE, care se întoarce

BEATRICE: Nimeni din neamul nostru nu se va putea plînge de o asemenea căsătorie. Ca noblețe, are

sînge tot așa de nobil ca și al nostru. Tatăl ei — marchiz de Montefosco; iar mama — o doamnă săracă, dar de obîrșie străveche. Cît despre zestre, nu e puțină zestre să stăpînești în bună pace o feudă cîștigată pe nedrept! Sărmanul meu soț a cumpărat-o pe nimic...

PANTALONE: Excelență, l-am căutat și iar l-am căutat... nu-i nicăieri.

BEATRICE: Unde-ar putea fi?

PANTALONE: Mi s-a spus c-a plecat de-acasă.

BEATRICE: Cu cine?

PANTALONE: Cu un țăran bergamez, care duce oile la păscut pe islazul obștesc.

BEATRICE: Repede, trimite să-l caute!

PANTALONE: Am trimis, excelență, peste tot. Satul e mic, o să-l găsească și-o să vină.

BEATRICE: Mă umple de deznădejde.

PANTALONE: Vine doamna Rosaura. Spuneți-i și ei. Să vedem dacă i-ar fi pe plac această căsătorie.

BEATRICE: Trebuie să ne purtăm cu dibăcie, ca să n-o amăgim degeaba.

SCENA 13

ROSAURA și cei de mai înainte

ROSAURA: Doamnă marchiză, eu nu mai rămîn în Montefosco!

BEATRICE: De ce?

ROSAURA: Le-am văzut pe femeile astea neobrăzate cîntînd o canțonetă împotriva mea. Mi-au spus, cîntînd, la necuviințe și la obrăznicii cu nemiluita!

PANTALONE: Ei! fata mea, poate că ai înțeles greșit; n-am auzit niciodată ca femeile de teapa lor să știe cînta asemenea canțonete.

ROSAURA: Le-am auzit eu acum, aici. Un cîntec napolitan, ticluit împotriva mea.

BEATRICE: Neobrăzatele astea, pe legea mea că mi-o vor plăti! Cînd va afla marchizul, fiul meu, își va arăta dreapta lui nemulțumire.

ROSAURA: O! domnul marchiz a și aflat.

BEATRICE: A aflat? De unde știi?

ROSAURA: E și el acasă la Giannina; cîntă și el canțoneta împotriva mea și cred, chiar, că el e autorul.

BEATRICE: Nu se poate, te vei fi înșelat.

ROSAURA: Oh, nu, doamnă! Nu mă-nșel. Grădina noastră dă spre ferestrele Gianninei. Am auzit cîntînd și m-am apropiat. Cînd m-au văzut, au prins să cînte și mai tare, iar domnul marchiz făcea pe maestrul de cor.

PANTALONE: Cînta și dumnealui?

BEATRICE: Domnule Pantalone, du-te imediat la casa aceea. Spune fiului meu să vină aici.

PANTALONE: Mă duc îndată.

ROSAURA: Du-te, du-te, vor găsi ele un vers și pentru dumneata!

PANTALONE: Dacă spurcatele acelea or să cînte împotriva mea, cît sînt eu de gentilom, o să le bat... tactul.

SCENA 14

MARCHIZA BEATRICE și ROSAURA

BEATRICE: Draga mea Rosaura, te iubesc și te cinstesc mai mult decît îți închipui.

ROSAURA: Vom vedea dacă-i adevărat.

BEATRICE: Te-ndoiești de mine?

ROSAURA: Nu, doamnă, mă-ngrijorează soarta mea.

BEATRICE: Adeseori sîntem noi înșine făuritorii soartei noastre.

ROSAURA: Mai e nevoie şi de un vînt prielnic care să ne ducă spre propria noastră fericire.

BEATRICE: Îţi fac o ofertă, dar n-aş vrea să mă expun unui refuz.

ROSAURA: Dacă oferta e demnă de mine, fiţi sigură c-o primesc.

BEATRICE: Tocmai că vreau să-ţi ofer un lucru demn de naşterea dumitale, mai bun decît situaţia dumitale şi potrivit cu dorinţele sufletului dumitale mărinimos.

ROSAURA: Dumneavoastră îmi alinaţi suferinţa.

BEATRICE: Vreau să-ţi ofer un mire.

ROSAURA: Prea bine.

BEATRICE: O partidă nobilă.

ROSAURA: Şi mai bine.

BEATRICE: Ei, da... pe fiul meu.

ROSAURA: Doamnă, el cîntă canţonete pe socoteala mea şi dumneavoastră îmi spuneţi basme ca să treacă timpul! Sluga excelenţei-voastre. *(Dă să iasă.)*

BEATRICE: Vino aici... ascultă-mă! Am făcut rău vorbindu-ţi acum, cînd auzul ţi-e plin de canţonetele acelea, dar dacă Florindo se va purta cum se cuvine cu dumneata, vei uita totul, îţi vei iubi mirele şi vei recunoaşte în mine nu numai o soacră, ci şi o mamă şi o binefăcătoare.

(Iese.)

SCENA 15

Cîmpie cu un deal şi o casă lăturalnică

CECCO, la vînătoare cu flinta

CECCO: Nu ştiu dacă domnul marchiz a venit să ia în stăpînire satul sau femeile!? S-a vîrît imediat în casa Gianninei şi acolo, împreună cu Olivetta,

cîntă, benchetuiesc și petrec. Jupîn Nardo și jupîn Mengone nu sînt aici, nu știu nimic, dar cînd s-or întoarce, le dau eu de veste. Dacă domnul marchiz o să îndrăznească să se ducă la Ghitta, nevastă-mea, o să aibă de furcă cu mine! Iată-l, să mă ascund. *(Se retrage.)*

SCENA 16

FLORINDO, PANTALONE și CECCO, ascuns

FLORINDO *(lui Pantalone)*: Ce te-amesteci dumneata? Mă duc unde vreau și unde-mi place!

PANTALONE: Doamna, mama dumneavoastră, vă așteaptă.

FLORINDO: Spune-i că nu m-ai găsit.

PANTALONE: O să-i spun ce-mi porunciți.

FLORINDO: Ia zi, nu știi unde stă Ghitta?

PANTALONE: Ce vreți să faceți la Ghitta?

FLORINDO: Vreau s-o vizitez.

PANTALONE: Și chiar pe mine mă-ntrebați unde stă?

FLORINDO: Da, chiar pe dumneata. Îți cer un lucru atît de greu?

PANTALONE: Să am iertare, domnule marchiz, frumoasă părere v-ați făcut despre mine!

FLORINDO: Sînt nerăbdător s-o văd pe fata asta. Mama mea nu va ști că dumneata mi-ai arătat casa.

PANTALONE: Domnule marchiz, nu știu ce să spun... Eu vă cinstesc și vă respect; sînteți stăpînul meu și nu mi se cuvine mie să dau învățături, povețe, sfaturi; dar avînd în vedere vîrsta mea și dragostea ce-o port casei voastre, excelență, îngăduiți-mi să vă spun tot ce am pe inimă și vă implor să mă ascultați. Toți bărbații din lumea asta...

FLORINDO: Nu vreau să mă baţi la cap!
PANTALONE: Slugă preaplecată a excelenţei-voastre. *(Iese.)*

SCENA 17

FLORINDO, apoi CECCO

FLORINDO: Ştiu eu cum e ghiujul ăsta de Pantalone! Din cînd în cînd scoate cîte o tiradă după felul lui Seneca, sau al lui Cicero. Tinerilor nu le place morala. Aş plăti un galben numai să găsesc casa Ghittei! *(Scoate carneţelul.)* Căsuţă frumoasă, deluşor frumos: aici trebuie să fie. *(Dă să urce dealul.)*

CECCO: Excelenţă, domnule marchiz!

FLORINDO: Ce doreşti, domnule?

CECCO: Cinstea de-a mă închina în faţa domniei-voastre.

FLORINDO: Atîta tot?

CECCO: Mă cunoaşteţi, domnule marchiz?

FLORINDO: Nu cred.

CECCO: Nu v-aduceţi aminte de deputaţii nobilei şi străvechii obşti? Eu sînt unul dintre cei lăturalnici.

FLORINDO: Da, da, acum te cunosc.

CECCO: Sînt sluga supusă a excelenţei-voastre, domnule marchiz.

FLORINDO *(aparte)*: Ăsta-mi va face serviciul. *(Tare.)* Spune-mi, te rog, nu ştii dumneata unde e casa uneia Ghitta?

CECCO: Ghitta?

FLORINDO: Da! Ştii?

CECCO: Ştiu.

FLORINDO: Dacă ştii, condu-mă la ea acasă.

CECCO: La ea acasă?

FLORINDO: Da, la ea acasă.

CECCO: Pentru ce anume, excelență?

FLORINDO: Nu te amesteca în treburile mele.

CECCO: Știți, excelență, că Ghitta e nevasta mea?

FLORINDO: Îmi pare bine... îmi face plăcere, vom fi buni prieteni... să mergem la ea.

CECCO: Dar ce vreți de la nevasta mea? *(Cu semeție.)* Spuneți-mi mie!

FLORINDO: Vrei să-ți spun, domnule deputat lăturalnic, că îmi pari un neobrăzat?

CECCO: La nevastă-mea nu merge nimeni!

FLORINDO: O să-ți rup picioarele!

CECCO: Excelență, încet, în taină, să nu ne-audă nimeni: știu să mînuiesc flinta. Slugă preaplecată a excelenței-voastre...

FLORINDO: Ești cam îndrăzneț...

CECCO: Vă rog, încet: am omorît patru. Slugă preasupusă a excelenței-voastre...

FLORINDO: Așa vorbești cu marchizul de Montefosco?

CECCO: Luați aminte, luați aminte! Patru sau cinci, pentru mine totuna e. Cu tot respectul, excelența-voastră...

FLORINDO *(aparte)*: Sînt singur, ăsta mă poate răpune.

CECCO: Porunciți și vă slujesc! Vreți să vă distrați la vînătoare? Vreți să mergem în pădure?

FLORINDO: Nu, nu, prietene, în pădure nu mă duc.

CECCO: O să vă servesc acasă.

FLORINDO: La nevasta dumitale?

CECCO: Acolo nu se merge.

FLORINDO: Bine, nu mă duc, dar cu atît mai rău pentru dumneata. Jur pe dumnezeu c-o să mi-o plătești! *(Iese, uitîndu-se înapoi de frica lui Cecco, care se joacă cu flinta.)*

CECCO: Ce crede domnul marchiz? Că în veniturile domeniului dumisale intră și femeile noastre? Dacă nu-și bagă mințile-n cap, o să aibă de-a face cu flinta asta! *(Iese.)*

SCENA 18

Cameră la obște

NARDO, MENGONE, PASQUALOTTO și MARCONE, în straie țărănești

NARDO: Ei, ce spuneți? M-am ținut bine?
MENGONE: Minunat!
PASQUALOTTO: N-ai pereche!
MARCONE: Ai vorbit ca un intendent de casă mare!
NARDO: Trebuie să ne gîndim a-i născoci o petrecere strașnică.
MENGONE: Eu zic să-l chemăm la o vînătoare de urși.
PASQUALOTTO: E tînăr, i-o fi frică. Mai degrabă să răsucim gîtul la niscaiva gîște.
MARCONE: Da, călare pe măgari.
NARDO: Și mai bună ar fi o alergare în saci.[1]
MENGONE: N-ar fi mai potrivită o serbare cu joc?
NARDO: Să vedem mai întîi dacă știe să joace după obiceiul nostru.
PASQUALOTTO: N-ar fi de loc rău un joc cu mingea...
NARDO: Ei gata, o să adunăm obștea și-o să ne sfătuim.
MENGONE: Uite-l pe Cecco!
MARCONE: Să-și dea și el cu părerea.

SCENA 19

CECCO, cu flinta, și cei de mai înainte

NARDO: De cîte ori ți-am spus să nu vii cu flinta la obște?
CECCO: Pe asta n-o las din mînă.

---

[1] Este vorba de felurite distracții populare specifice (n.t.).

MENGONE: Stăm aici și ne batem capul să născocim o petrecere pentru domnul marchiz.
CECCO: Vă spun eu de ce are el nevoie.
NARDO: Haide, bravo!
CECCO: De-o jumătate duzină de femei de-ale noastre!
NARDO: Cum?
CECCO: Face pe cocoșelul cu femeile noastre. Le dă tîrcoale la toate, le spune cîte-n lună și-n soare, și mai mult nu spun...
NARDO: La cine-a fost?
CECCO: La fata dumitale.
NARDO: La fata mea?
CECCO *(lui Mengone)*: Da, și la a dumitale.
MENGONE: Și la Olivetta?
CECCO: Voia să se ducă și la Ghitta, dar i-am făcut o anumită plecăciune și l-am lămurit să se lase păgubaș.
MENGONE: Ce vînătoare de urși?!
MARCONE: Ce alergare în saci!
NARDO: Aici e vorba de cinste și de bunul nume.
CECCO: Amenință, înjură, face pe grozavul.
NARDO: Repede, să-i venim de hac!
MENGONE: Ce-ar fi de făcut?
NARDO: Trebuie să ne adunăm la sfat.
MARCONE: Eu aș zice...
NARDO: Să adunăm obștea.
PASQUALOTTO: Ce, nu sîntem cu toții aici?
CECCO: Flinta, flinta săraca...
NARDO: Nu, politica. Așteptați! Vătășei, slujitori, aduceți jilțurile! Nu-i nimeni pe-aici? O să ni le-aducem noi.

(Fiecare se duce să-și ia scaunul, îl trage în față și se așază.)

CECCO: Nu puteam vorbi fără scăunoaiele astea?
NARDO: Nu, domnule. Cînd e vorba de lucruri mari, trebuie să ședem, iar scaunele astea parcă ne dau sfaturile cele mai bune.

MENGONE: De fapt, sînt de atîția ani obișnuite cu adunările, încît or fi știind ele mai multe decît noi.

NARDO *(scuipă și ia o atitudine gravă; toți fac tăcere)*: Nobilă și străveche obște, întrucît am aflat, mulțumită unuia din scumpii noștri deputați lăturalnici, că domnul marchiz caută să înrobească femeile noastre din feudă, trebuie să ne gîndim cum să apărăm ținuturile cinstei noastre și văile bunului nostru nume. De aceea, gîndiți-vă, sfătuiți-vă, o, străluciți membri ai nobilei și străvechii obști!

CECCO: Eu aș zice, după cum mă taie capul ăsta prost, și pentru ca să nu ne vîrîm în cheltuieli și nici în farafastîcuri, să-i tragem un glonț de flintă. Mă prind s-o fac eu, în numele întregii noastre obști, nobile și străvechi.

MENGONE: Nu, preascumpul meu deputat lăturalnic, nu se cuvine să ne mînjim mîinile cu sîngele stăpînului nostru; mai degrabă aș zice, cu multă părere de rău, să mergem într-o noapte și să-i dăm foc casei.

MARCONE: Nu, nu-i bine. Ar putea să ardă atîția alții care se găsesc în casă și nu-s vinovați.

PASQUALOTTO: Credința mea e că ar fi mai bine să-i facem ce facem cu mieii cînd vrem să-i scopim...

NARDO: Am înțeles. E rîndul meu să vorbesc. Înainte de-a ne gîndi la sînge, la foc și la tăiere, să vedem dacă nu putem cădea la o înțelegere prin bună învoială. Să mergem cu toții la marchiza-mamă, și ce nu face unul, o să facă celălalt. Mă duc eu întîi, că sînt deputatul din mijloc, și apoi cei lăturalnici. Dacă n-o fi nimic de făcut cu mama, o să căutăm s-o scoatem la capăt cu fiul; dacă nu merge cu binele, o să meargă cu răul; o să întrebuințăm focul, flintele și cuțitul pentru mîntuirea nobilei și străvechii noastre obști.

MENGONE: Foarte bine!

MARCONE: Bine-ai grăit!

PASQUALOTTO: Sînt de-aceeaşi părere!

CECCO: Faceţi ce vreţi, dar o să vedeţi că-i nevoie de flintă.

NARDO: Să mergem. Trăiască obştea noastră! *(Iese.)*

CECCO: Trăiască preacinstita flintă! *(Iese.)*

MENGONE: Ca să ştergem petele numelui nostru, e trebuinţă de foc! *(Iese.)*

PASQUALOTTO: Iar eu zic că, făcîndu-i pozna mieilor, femeile noastre or să rămînă nevătămate. *(Iese.)*

ACTUL III

SCENA I

MARCHIZA BEATRICE și ROSAURA

BEATRICE: Hai, Rosaura, vino aici, vorbește-mi cu acea nevinovăție care e-n firea dumitale și vei găsi în mine aceeași sinceritate. Să ne scoatem amîndouă masca și să discutăm, fără ocoluri, despre ceea ce ne doare.
ROSAURA: Doamnă, nu voi abuza de libertatea ce-mi acordați; voi vorbi, dacă mă-ncurajați să vorbesc.
BEATRICE: Care-ți sînt pretențiile?
ROSAURA: Cele la care mă îndreptățește obîrșia mea și pe care le legiuiește propria mea conștiință.
BEATRICE: Te-ai hotărît, prin urmare, să apelezi la rege?
ROSAURA: Înainte de a mă înfățișa suveranului, m-am gîndit să apelez la un alt judecător.
BEATRICE: La ce tribunal?
ROSAURA: La acela al inimii dumneavoastră. Sînteți cucernică și dreaptă, v-ați născut doamnă și nu aveți decît gînduri nobile, iar felul în care vă purtați cu mine adeverește bunătatea dumneavoastră. Îmi știți motivele, vă sînt cunoscute drepturile pe care le am asupra acestui pămînt. Nu vă cred în stare să doriți a mă vedea obidită pe nedrept, ci, dimpotrivă, chiar dumneavoastră veți fi avocatul, scutul și apărarea mea. Dacă n-aș cunoaște din plin virtutea dumneavoastră, nu mi-aș deschide inima cu atîta ușurință, aș

ști și eu să mă prefac, să mă ascund, să vă lingușesc. Vă cunosc, mă încred în dumneavoastră. Vă vorbesc cu toată sinceritatea, și dumneavoastră vă cer dreptate, despăgubire și sfat.

BEATRICE: Acum, că ți-ai susținut cauza în fața mea, vrei să pronunț eu sentința?

ROSAURA: Pronunțați-o, o aștept cu nerăbdare.

BEATRICE: Dumneata ești moștenitoarea feudei Montefosco.

ROSAURA: Și fiul dumneavoastră?

BEATRICE: N-ar putea să păstreze feuda fără a fi învinuit de uzurpare.

ROSAURA: Așadar, pot spera s-o capăt?

BEATRICE: Un judecător fără puteri nu-ți poate da mai multe asigurări.

ROSAURA: Autoritatea mamei nu va putea constrînge fiul?

BEATRICE: Ba da, îți făgăduiesc s-o fac. Florindo n-a ieșit de sub tutelă. Îi pot porunci, îl pot sili să-și facă datoria. Nu voi cruța nici un mijloc pentru a-i da lumina rațiunii și a dreptății; iar dacă ambiția l-ar face îndărătnic, voi ști să vreau, voi ști să ameninț. Rosaura, ți-o făgăduiesc! Dumneata vei fi marchiza de Montefosco.

ROSAURA: Oh, doamne, ce mîngîiere! Mă umpleți de bucurie și de alinare!

BEATRICE: După ce ți-am asigurat fericirea, pot spera la recunoștință și răsplată din partea dumitale?

ROSAURA: Vă datorez viața, porunciți-mi și voi asculta!

BEATRICE: Ia-l pe marchiz, fiul meu, de bărbat.

ROSAURA: N-am suflet să mă împotrivesc. Prea multe sînt îndatoririle față de mărinimoasa dumneavoastră iubire. Dispuneți de inima și de mîna mea, de mine însămi. Iubitoare mamă, iat-o la picioare pe supusa voastră fiică...

BEATRICE: Da, draga mea, vei fi bucuria, vei fi singura și desăvîrșita mea mîngîiere.

ROSAURA: Dar, doamne! Cine mă încredințează că marchizul Florindo consimte să se cunune cu mine?

BEATRICE: Te va iubi, pentru că ești drăguță; te va lua de nevastă, pentru că ești nobilă; va prețui respectabila dumitale zestre; va asculta sfaturile mele; îmi va împlini porunca.

ROSAURA: Totuși, nu faceți ca ambiția sau interesul să fie nașii nunții mele! Dacă de mine nu-l leagă iubirea, să ne gîndim la altceva. Să găsim o cale mai cinstită...

BEATRICE: Nu, Rosaura, alt mijloc nu văd pentru a te face mulțumită, fără să trădez propriul meu sînge.

ROSAURA: Nici eu nu pot să nu fiu recunoscătoare bunătății dumneavoastră. Îmi încredințez soarta în mîinile dumneavoastră și să dea cerul ca inima fiului să urmeze virtutea mamei! *(Iese.)*

SCENA 2

MARCHIZA BEATRICE, PANTALONE, apoi SERVITORUL

PANTALONE: Slugă preaplecată a excelenței-voastre.

BEATRICE: Unde-i marchizul?

PANTALONE: Excelență, nu știu ce să zic. E acolo unde-l poartă veselia, tinerețea și toanele lui.

BEATRICE: Nu l-ai găsit?

PANTALONE: Ba da, excelență, l-am găsit la Giannina.

BEATRICE: I-ai spus că-l caut?

PANTALONE: De bună seamă că i-am spus.

BEATRICE: Nu va zăbovi mult...

PANTALONE: Mi-e teamă că n-o să vină prea repede.

BEATRICE: De ce?

PANTALONE: Excelență, tot satul murmură. Jignește toate femeile. Bărbații de la munte sînt mai

geloși decît cei de la oraș. O să se iște cine știe ce bucluc...

BEATRICE: Repede ... căutați-l... găsiți-l...

SERVITORUL: Deputații obștii ar dori să intre la excelența-voastră.

BEATRICE *(Servitorului)*: Spune-le să intre. Domnule Pantalone, du-te imediat, te rog, și dă de urma fiului meu și, de bunăvoie, ori cu sila, să fie adus în fața mea! Pînă la urmă tot eu poruncesc, și vreau să fiu ascultată!

PANTALONE: Vă servesc imediat. *(Aparte.)* Ar fi vai și amar de el dacă n-ar avea o mamă atît de inimoasă și atît de vrednică. *(Iese)*.

SCENA 3

NARDO, CECCO și MENGONE, în straie împopoțonate, și MARCHIZA BEATRICE

NARDO: Iată-i aici, în fața excelenței-voastre, pe deputații nobilei și străvechii noastre obști. Întrucît noi nu cunoaștem obiceiurile de la oraș, am venit să vă rugăm a ne spune dacă la dumneavoastră e îngăduit să ispitești nevestele altora și să trăiești nesocotind pe alții?!

BEATRICE: Ce fel de întrebare nelalocul ei mai e și asta?

NARDO: Vă rog, excelență! E îngăduit sau nu-i îngăduit?

BEATRICE: Mă uimești!

CECCO: E îngăduit sau nu-i îngăduit?

BEATRICE: De ce mă întrebați pe mine?

MENGONE: E îngăduit sau nu-i îngăduit?

BEATRICE: Fărădelegile sînt oprite în tot locul. Faptele necinstite, silnicia sînt vini pedepsite cu asprime.

NARDO: Excelență, domnul marchiz... să avem iertare, știu prea bine că *veritas odiorum paritur*[1].

CECCO: Am să spun eu. Domnul marchiz merge la vînătoare de femei așa cum mergem noi la vînătoare de fiare sălbatice. Se vîră ici, se vîră colo, pentru el nu e nici o poprire pe vînat.

MENGONE: Și vai de cel care deschide gura! Noi am fost obișnuiți cu marchizul Ridolfo, care se purta frățește cu noi. Ăla a fost un domn bun! Ăla era un principe cumsecade! Dar domnul marchiz ăsta ..

BEATRICE: Ajunge! Dă-ți seama cui vorbești!

MENGONE: Iertare, excelență, n-am vrut să-l jignesc pe fiul dumneavoastră.

BEATRICE: Și acum, plecați! Voi avea eu grijă să-l îndrept pe marchiz.

NARDO: Să ne-ntoarcem acum la ținta noastră. Iată, aici, în fața dumneavoastră, străvechea noastră obște, care vă spune că, dacă la dumneavoastră nu-i îngăduită hoția, atunci domnul marchiz Florindo trebuie să dea înapoi feuda doamnei Rosaura!

BEATRICE: De ce vă amestecați voi în treburile astea?

CECCO: Ne amestecăm pentru că ne amestecăm!

MENGONE: Și știm noi ce știm!

NARDO: Tăcere, lăsați-mă să vorbesc eu. Eu, care sînt deputatul nobilei și străvechii noastre obști, vin și spun excelenței-voastre că dorim să fie stăpînă și posesoare doamna Rosaura și c-o să mergem la Napoli și-o s-o luăm și pe ea cu noi, o să ducem bani și lucruri și-o să ne înfățișăm la curte și la toți oamenii de-acolo și-o să facem așa ca ea să dovedească totul. Eu sînt deputatul din mijloc al nobilei și străvechii obști! *(Iese.)*

CECCO: Și dacă asta n-o să fie de-ajuns, o să fie mai rău! Sînt deputatul de pe latura dreaptă. *(Iese.)*

---

[1] Locuțiunea exactă e: *Veritas odium parit* (Terențiu), ceea ce înseamnă: *Adevărul dă naștere la ură* (n.t.).

MENGONE: Şi dacă s-o mai duce la femeile noastre, o s-o păţească rău de tot! Sînt deputatul de la stînga. *(Iese.)*

SCENA 4

MARCHIZA BEATRICE

BEATRICE: Vai mie! Creşte primejdia. Fiul meu a intrat în grea încurcătură. Numai Rosaura mai poate înlătura nenorocirea care-a dat peste el. Ah, da, acum sînt silită să-i cer ei ajutorul pe care eu însămi i-l oferisem! Dea cerul ca ea să mă asculte şi să mă ajute, fie din recunoştinţă, fie din bunătate! *(Iese.)*

SCENA 5

Cîmp izolat, departe de sat

FLORINDO, îmbrăcat ţărăneşte, şi ARLECCHINO

FLORINDO: Hai, în straiele astea nu mă vor recunoaşte!

ARLECCHINO: Domnule, dac-or să vă cunoască, o să mîncaţi o papară!...

FLORINDO: Îmbrăcat în felul acesta nu mă vor putea recunoaşte. Du-mă la Ghitta.

ARLECCHINO: Domnule, n-aş vrea să fiu ciomăgit pentru blestemăţiile astea.

FLORINDO: Jur pe dumnezeu, vreau să fiu ascultat, ori, de nu, îţi sparg capul!

ARLECCHINO: Şi eu o să strig şi-o să spun cine sînteţi.

FLORINDO: Mai încet, să nu te-audă cineva. Ţine moneda asta.

ARLECCHINO: O! dacă vorbiţi pe limba asta, vă pricep.

FLORINDO: E departe casa Ghittei? Nu cunosc locurile astea.

ARLECCHINO: După pomul ăla înalt se face un pic de urcuş, şi-am şi ajuns.

FLORINDO: Hai, să mergem.

ARLECCHINO: Totuşi, inima-mi spune c-o să se întîmple...

FLORINDO: Ce anume?

ARLECCHINO: Că nu scăpăm fără ciomăgeală...

FLORINDO: Destul! La nevoie voi arăta cine sînt şi-mi vor da respectul cuvenit.

ARLECCHINO: Dac-or să vă dea dumneavoastră respectul cuvenit, n-o să mi-l dea mie.

FLORINDO: Hai, repede, să mergem!

ARLECCHINO: Fie, să mergem.

FLORINDO: Aud lume...

ARLECCHINO: Ajutor! *(Se ascunde.)*

FLORINDO: Unde te duci?

ARLECCHINO *(din ascunzătoare)*: Aicea sînt.

FLORINDO: Nu-i nimic, e o femeie.

ARLECCHINO: O femeie? O! iată-mă, s-a dus frica.

FLORINDO: Cine-o fi asta?

ARLECCHINO:: Parcă e...

FLORINDO: Şi mie mi se pare...

ARLECCHINO: Ghitta.

FLORINDO: Da, e Ghitta. Soarta mi-e prielnică. În locul ăsta pustiu voi putea să-i vorbesc în toată libertatea.

ARLECCHINO: Mai aveţi ceva de poruncit?

FLORINDO: Aţine-te pe-aici şi dă-mi de ştire dacă parvine cineva.

ARLECCHINO *(ieşind)*: Veţi fi servit...

FLORINDO: Ai înţeles?

ARLECCHINO: Dacă parvine cineva. Am înţeles. *(Se retrage.)*

FLORINDO: Cu ăștia, după cîte văd, trebuie să fii prevăzător, umblă cu flinte. Dar, cu timpul, le voi ridica tuturor armele. Vreau să stau de vorbă cu femeile, n-am altă distracție.

SCENA 6

GHITTÀ și FLORINDO, apoi ARLECCHINO

FLORINDO *(trecînd pe lîngă ea)*: Vreau să văd dacă mă recunoaște.

GHITTA *(aparte)*: O! ia te uită ce țăran drăgălaș! Cine-o fi? Nu l-am văzut niciodată.

FLORINDO *(trecînd din nou)*: Nu mă recunoaște.

GHITTA: Parcă e, și parcă nu e...

FLORINDO *(salutînd-o țărănește)*: Ziua bună dumitale.

GHITTA: Cred că nu mă-nșel... Domnule...

FLORINDO: Domnule care?

GHITTA: Domnule marchiz...

FLORINDO: Taci!

GHITTA: Cum așa?

FLORINDO: Ca să nu fiu recunoscut.

GHITTA: Asta-i bună! Unde vă duceți?

FLORINDO: Veneam la dumneata, scumpa mea.

GHITTA: Oh, nu cred!

ARLECCHINO: Vine!

FLORINDO: Cine?

ARLECCHINO: Un păstor cu oile.

FLORINDO: Ei! Nu-i nimic. Du-te.

ARLECCHINO *(se retrage, apoi se-ntoarce)*: Acuși-acuși parvine un par!

FLORINDO: Da, sigur că da. Veneam să te caut. Doream să te văd.

GHITTA: Și eu voiam să vă văd, dar pentru ceva foarte grabnic.

FLORINDO: Oh, ce întîlnire minunată! Iată-mă aici.

GHITTA: Aflați, domnule, că adineauri doamna, mama dumneavoastră, m-a dojenit tare aspru, spunînd

el nu vrea să vă primesc în casă și nici să stau de vorbă cu dumneavoastră, și dacă n-o ascult, a spus c-o s-o pățesc rău de tot.

FLORINDO: N-ai nici o grijă, voi veni în taină, să nu știe nimeni.

GHITTA: Totuși, n-aș vrea...

FLORINDO: Vezi? În straiele astea nimeni nu poate să mă recunoască.

ARLECCHINO: Parvine!

FLORINDO: Cine?

ARLECCHINO: Un măgar care paște...

FLORINDO: Pleacă de-aici, neobrăzatule!

ARLECCHINO: Nu mi-ați spus că dacă... parvine?

FLORINDO: Du-te dracului! *(Îi dă un picior.)*

ARLECCHINO: A parvenit! *(Se retrage.)*

FLORINDO: Mergem acasă la dumneata?

GHITTA: Mi-e frică de bărbatul meu.

FLORINDO: Acela care face pe vînătorul? Care umblă cu flinta?

GHITTA: Chiar ăla.

FLORINDO: Să-ți spun drept, nici eu nu l-aș întîlni cu plăcere. Mai bine să nu mergem acasă la dumneata.

GHITTA: N-aș vrea să treacă pe-aici.

FLORINDO: Dacă va trece, nu mă va recunoaște.

SCENA 7

CECCO, cu ciomagul întins, și cei de mai înainte

ARLECCHINO *(ar vrea să-l înștiințeze pe Florindo, dar Cecco, amenințîndu-l, îl silește să plece; aparte)*: Parvine, dar parul nu la mine vine!... *(Iese.)*

FLORINDO: Vreau să petrec cît sînt tînăr, vreau să mă veselesc, în ciuda celor care nu vor. Nu mai plec de aici. Îmi place satul ăsta, iar dumneata, mai cu seamă, îmi placi la nebunie.

CECCO *(aparte)*: Cine dracu o fi ăsta?

GHITTA: Da, scumpe domn marchiz...
FLORINDO: Taci, nu-mi spune pe nume.
CECCO *(aparte)*: Ah, afurisitule! Te-am recunoscut.
GHITTA: O să-mi facă totdeauna plăcere, dacă mă...
CECCO *(înaintează, și Ghitta se pregătește de plecare)*.
GHITTA: Ascultă! Mîine dimineață să-mi aduci lapte, că vreau să fac smîntînă. La bună vedere, ciobane! *(Iese.)*
FLORINDO *(aparte)*: Am pățit-o!
CECCO: Hei! Baciule!
FLORINDO: Domnule?
CECCO: Ce făceai aici cu nevastă-mea?
FLORINDO: Mi-a cerut lapte.
CECCO: Lapte? Tîlhar ce-mi ești! Netrebnicule!
FLORINDO: Îți spun... Îți jur...
CECCO: Ei, țăran blestemat, o să-ți rup oasele! *(Îl ciomăgește.)*
FLORINDO: Nu mai da!
CECCO: Mă, țărănoiule, mă! *(Ca mai sus.)*
FLORINDO: Oprește, sînt marchizul!
CECCO: Care marchiz? Ești un țăran, un cioban! *(Ca mai sus.)*
FLORINDO: Ajutor, sînt marchizul Florindo!
CECCO: Nu-i adevărat. Ești un cioban. *(Ca mai sus.)*
FLORINDO: Vai de oasele mele! Ajutor, nu mai pot! *(Se împiedică de-o piatră și cade.)*
CECCO *(aparte, ieșind)*: De data asta ai gustat din ciomag, altă dată o să guști plumbi.
FLORINDO: Vai de sufletul meu! Unul ca mine să fie cotonogit? Unul ca mine ciomăgit?

SCENA 8

MARCHIZA BEATRICE, PANTALONE, ARLECCHINO, servitori și cei de mai înainte

ARLECCHINO *(arătîndu-l pe Florindo Beatricei)*: Uite-l acolo, îmbrăcat țărănește...

BEATRICE: Of! prostuţul de el!

ARLECCHINO *(lui Florindo, şi apoi iese)*: Parvin!

FLORINDO *(aparte)*: Vai de mine! Mama!

BEATRICE: Ce faci aici de unul singur?

FLORINDO: Vai!

BEATRICE: O, doamne! Ce ţi s-a întîmplat?

PANTALONE: Ce-a fost, excelenţă?

FLORINDO: Am căzut.

BEATRICE: Cum?

PANTALONE: V-aţi lovit?

FLORINDO: Am alunecat coborînd dealul. O, doamne! Spinarea mea! Braţul!

BEATRICE: De! Ajută-l, domnule Pantalone.

PANTALONE: Iată-mă, execelenţă... să mergem acasă. Or să vă dea o mînă de ajutor oamenii ăştia, eu sînt bătrîn.

FLORINDO: Lăsaţi-mă să-mi mai trag un pic sufletul...

BEATRICE: O, Florindo, Florindo, nu prea ştiu eu bine pe unde ai alunecat, dar ştiu foarte bine că, oriunde calci, îţi deschizi prăpăstii, îţi atragi primejdii, te expui nenorocirilor! Ar fi vai şi-amar de tine dacă n-ai avea o mamă iubitoare, o mamă care veghează pentru binele tău. Ştii că eşti foarte aproape să pierzi feuda aceasta, şi numai din pricina purtării tale?

FLORINDO: Ştiu că nedemna aceea de Rosaura încearcă să mă ruineze.

BEATRICE: Nu! Vorbeşte cuviincios despre o tînără pe care n-o cunoşti. Măcar de-ai avea atîta virtute cîtă are ea!

FLORINDO: Vai! Braţul meu!

BEATRICE: Ai căzut cu adevărat?

FLORINDO: Dacă-ţi spun!

PANTALONE: I-o fi picat ceva în spinare...

FLORINDO *(înfuriat)*: Ce-ai fi vrut să-mi pice?

PANTALONE: Nimic, excelenţă. *(Aparte.)* Niscai ciomege!

FLORINDO: Sînt cine sînt și nimeni n-ar îndrăzni să mă jignească! *(Aparte.)* Demnitatea îmi cere să tac și să mă prefac.

BEATRICE: Dar de ce te-ai îmbrăcat țărănește?

FLORINDO: Așa, ca să mă distrez...

PANTALONE: Bravo! Și v-ați și distrat?

FLORINDO: Ce vrei să spui? *(Se ridică.)*

PANTALONE: Că, pentru o distracție, omul face orice...

BEATRICE: Hai, să mergem acasă, te vei odihni în pat.

PANTALONE: Ajutați pe excelența-sa.

(Servitorii îl iau de subsuori pe Florindo.)

FLORINDO *(aparte)*: Nu mă mai avînt eu așa niciodată! Și nici nu mă mai uit la femeile altora! *(Iese).*

BEATRICE: Sărmanul meu fiu! Îl iubesc mult, dar iubirea nu mă orbește. Îi cunosc metehnele și voi căuta să i le îndrept. Văd primejdiile care-l pîndesc și caut să le înlătur. Dragostea și chibzuința sînt două călăuze neîntrecute pentru o mamă iubitoare, dar care-și dă seama și nu se lasă amăgită de pasiune. *(Iese.)*

PANTALONE: Aș jura că domnul marchiz a încasat primul tribut al feudei într-un fișic de monede de lemn... *(Iese.)*

SCENA 9

Cameră în casa lui Pantalone

NARDO, CECCO, MARCONE și cîțiva țărani

NARDO: Nu mai e altă scăpare! Dacă marchizul Florindo găsește cu cale să se răzbune, ne-am fript. Auzi colo, să-l ciomăgească! Drace!

CECCO: Ei! mă jur pe Bacchus, am flinta mea, nu mi-e frică!

NARDO: Taci! Acum nu sînt acasă nici marchizul, nici marchiza, nici Pantalone; de îndată ce co-

boară doamna Rosaura, o luăm cu noi, o ducem la Napoli și-o facem marchiză.

MARCONE: Ce face fata asta că nu vine? I-am trimis vorbă că obștea e în sală și o așteaptă.

NARDO: N-aș vrea să pice marchizul...

CECCO: De ce ți-e frică? Am flinta la mine.

MARCONE (*lui Nardo*): Iat-o pe Rosaura.

NARDO: Repede, să-i facem o plecăciune și să-i vorbim în numele obștii.

CECCO: Trăiască Rosaura!

MARCONE: Trăiască marchiza!

TOȚI: Trăiască!

SCENA 10

ROSAURA și cei de mai înainte

ROSAURA: Vai de mine! Ce strigăte!? Ce-i răzmerița asta?

NARDO: Trăiască tînăra marchiză Rosaura!

CECCO: Dumneavoastră sînteți stăpîna noastră!

MARCONE: Dumneavoastră, marchiza noastră...

ROSAURA: Mă bucură dragostea voastră, dar voi nu aveți puterea de-a mă face stăpîna voastră.

NARDO: O să vă ducem la Napoli... o să facem așa fel ca să fiți recunoscută, să fiți împuternicită...

ROSAURA: O hotărîre smulsă cu sila, în loc să-mi aducă titlul de marchiză, m-ar putea costa viața, iar voi ați fi aspru pedepsiți pentru răzvrătire. Țelul vostru e drept, dreaptă e și judecata pe care mă întemeiez, dar o pornire nesăbuită ar nimici fapta cea bună, v-ar face vinovați de încălcare a legii.

NARDO: Bizuiți-vă pe noi! Veniți la Napoli și lăsați orice îndoială.

MARCONE: O să avem bani.

NARDO: O să avem ocrotire.

CECCO: Şi mai e şi flinta!
ROSAURA *(aparte)*: Nu, nu voi răsplăti niciodată prin nerecunoştinţă inima aleasă a marchizei Beatrice!
NARDO: Haideţi, să mergem!
CECCO: Acuşi vă iau de mînă!
ROSAURA: Nu mă veţi duce cu sila.
MARCONE: Repede, să mergem! Vine lume...
CECCO: Lume? *(Ia poziţie cu flinta.)*
NARDO: Să nu ne schimbăm în ucigaşi!
CECCO: Trăiască tînăra marchiză Rosaura!

SCENA II

MARCHIZA BEATRICE şi cei de mai înainte

BEATRICE: Prieteni, ce s-a întîmplat? Ce-i tărăboiul ăsta? Ce-i răzmeriţa asta?
ROSAURA: Doamnă, fiul dumneavoastră a aţîţat spiritele acestor oameni. Bunătatea dumneavoastră să-i domolească şi să-i mulţumească.
BEATRICE: Să nu credeţi că ameninţările voastre mă înfricoşează, gloată de ţărani neobrăzaţi ce sînteţi! Nu vouă vi se cuvine să hotărîţi asupra drepturilor celui care e menit să vă fie stăpîn. Îndrăzneala voastră va fi adusă la cunoştinţa curţii, şi încumetarea voastră va fi pedepsită aşa cum se cuvine.
NARDO *(aparte)*: A cam băgat frica-n mine...
MARCONE *(aparte)*: Ca s-o dregem, de data asta o să fie nevoie să vindem trei sau patru loturi de pămînt...
ROSAURA: Doamnă, îmi pare rău că aveţi de suferit din pricina mea...
BEATRICE: Da, Rosaura, bucură-te! Bizuie-te pe semeţii aceştia şi declară-te potrivnica mea.
ROSAURA: O! Ascultaţi-mă...

BEATRICE: Nu mă așteptam la o asemenea purtare din partea dumitale, dar cu atît mai rău pentru dumneata! Refuzîndu-mi prietenia, îmi vei cunoaşte disprețul! (*Aparte.*) Aşa cum stau lucrurile, trebuie s-o sperii.

ROSAURA: Să nu credeți că eu...

CECCO: Noi sîntem cei care dorim să ne fie stăpînă.

NARDO: Nobila şi străvechea obște!

SCENA 12

PANTALONE şi cei de mai înainte

PANTALONE: Excelență...

BEATRICE: Unde-i fiul meu?

PANTALONE: Excelență, a sosit domnul judecător și notarul cu întreaga curte. Vor să isprăvească pînă nu se face întuneric. Vor să-l întărească imediat pe domnul marchiz ca stăpîn al feudei, căci domnul judecător trebuie să se întoarcă la Napoli.

BEATRICE: Vin, voi fi și eu de față.

ROSAURA: Doamnă, vă urmez...

BEATRICE: Rămîi aici cu ocrotitorii dumitale. Nu mai ai nevoie de mine, iar eu nu-ți mai port de grijă. (*Aparte.*) Îmi pare rău că trebuie s-o umilesc, dar e necesar, ca s-o intimidez. (*Iese.*)

PANTALONE: Mă-nchin cu smerenie în fața măreței obşti... (*Iese.*)

SCENA 13

ROSAURA, NARDO, CECCO şi MARCONE

ROSAURA (*aparte*): Sărmana de mine! Ce mă fac?

NARDO: Ați auzit? Judecătorul și notarul.

MARCONE: Ați priceput? Curtea.

CECCO: Nu-i nimic. Mergem la judecător, mergem la notar. *(Rosaurei.)* Veniți cu noi.

NARDO: Da, veniți! O să arătăm cine sînteți, care vă sînt drepturile, și feuda n-o să mai fie dată.

MARCONE: Fiindcă tot am ajuns aici, să mergem.

CECCO: Haideți, nu vă lăsați rugată.

ROSAURA: Luați-o înainte, voi veni mai tîrziu.

NARDO: Să mergem imediat. Trăiască nobila și străvechea noastră obște! *(Iese.)*

CECCO: Trăiască Rosaura! *(Iese.)*

MARCONE: Trăiască adevărata și legiuita noastră marchiză! *(Iese.)*

SCENA 14

ROSAURA, singură

ROSAURA: Vai mie, la ce încercare sînt supusă!? Ce hotărîre să iau? Ce să fac? Nu, nu pot să-mi cumpăr fericirea cu asemenea preț. M-am născut nobilă, și, pentru a rămîne astfel, nu ajunge să dobîndesc un domeniu, ci trebuie ca faptele mele să mă facă demnă de ocrotirea cerului, de dragostea oamenilor cinstiți și de ajutorul celor ce-mi pot aduce fericirea. *(Iese.)*

SCENA 15

Curte interioară din vechiul palat al marchizilor, măsuță și scaune

MARCHIZUL FLORINDO, MARCHIZA BEATRICE, PANTALONE, JUDECĂTORUL, NOTARUL și alții

JUDECĂTORUL: Excelență, acesta e locul cuvenit întăririi în posesiune.

PANTALONE: Acesta e străvechiul palat al marchizilor de Montefosco.
JUDECĂTORUL: În această curte vom întocmi totul. Sîntem aproape pe cîmp, de unde vom lua pămîntul, apoi vom intra în camere, în săli, vom deschide ușile, vom închide ferestrele, vom îndeplini obișnuitele forme. Între timp, să redactăm actul. Domnule notar, așază-te. Luați loc, excelențele-voastre! *(Se așază cu toții.)*
FLORINDO *(aparte)*: Și acum mai simt loviturile alea blestemate!
JUDECĂTORUL: Dar unde sînt deputații? Nu se află aici? Nu se văd? Au fost totuși înștiințați...
PANTALONE: Uite că vin, mărite domn judecător.
BEATRICE *(aparte)*: Mă pot aștepta la un pas îndrăzneț din partea acestor obraznici. Dar voi ști să mă apăr.

SCENA 16

NARDO, CECCO, MARCONE și cei de mai înainte

NARDO: Domnule judecător, iată aici nobila și străvechea obște, care vă spune, vă previne și răsprevine că, dacă o să dați feuda domnului marchiz, o să fie dată pe nedrept!
FLORINDO: Cum? Cum îndrăznești!
JUDECĂTORUL *(lui Florindo)*: Domoliți-vă...
BEATRICE: Ce obrăznicie!
JUDECĂTORUL *(Beatricei, ca s-o potolească)*: Vă rog! *(Lui Nardo.)* Pe ce temei vii dumneata să te împotrivești întăririi în posesiune a domnului marchiz?
NARDO: Dreptul e al doamnei Rosaura, fiica răposatului marchiz Ercole de Montefosco.
FLORINDO: Nu știe ce vorbește!

JUDECĂTORUL *(lui Florindo, ca să tacă)*: Fiţi amabil, domnule marchiz... Şi unde se află această Rosaura?

NARDO: Aici, la noi.

CECCO: O apărăm noi!

MARCONE: O ocrotim noi!

JUDECĂTORUL: Ştiu cîte ceva despre această copilă. Trebuie s-o văd şi să-i vorbesc. Am un ordin secret în această privinţă. Mi se pare că va trebui să amînăm întărirea în posesiune.

PANTALONE *(aparte)*: Domnul judecător încearcă să mulgă oaia cît poate!

FLORINDO: Doamnă mamă, vorbeşte, spune, fă ceva... nu mă lăsa păgubit!

BEATRICE: Domnule judecător, dumneata nu eşti împuternicit să cercetezi cauza aceasta. Să se încheie, deci, actul de posesiune. Scrieţi!

JUDECĂTORUL: Doamnă, vă ascult. Domnule notar, scrie: *Dînd adevărată, actuală şi corporală posesiune...*

NARDO: Domnule judecător, faceţi bine şi scrieţi întîmpinarea nobilei şi străvechii noastre obşti, în numele marchizei Rosaura.

JUDECĂTORUL: Bucuros! *(Notarului.)* Scrie!

BEATRICE: O! Nu le da ascultare...

JUDECĂTORUL: Iertaţi-mă, dar nu pot ocoli această cerere.

PANTALONE *(aparte)*: Vrea să sugă la două oi!

JUDECĂTORUL *(dictează)*: *Obştea din Montefosco, în numele doamnei Rosaura...*

SCENA ULTIMĂ

ROSAURA şi cei de mai înainte

ROSAURA: Domnule, n-am nevoie să se vorbească sau să se făptuiască ceva în numele meu. Eu sînt Ro-

saura. Eu sînt fiica marchizului de Montefosco. Eu sînt singura și adevărata moștenitoare a acestei feude. (*Judecătorului.*) Ascultați-mi cererea și scrieți.

FLORINDO (*Judecătorului*): Nu trebuie să luați în seamă...

JUDECĂTORUL: Spuneți, doamnă, ce vreți să se scrie.

ROSAURA: Scrie, deci! (*Dictînd Notarului.*) *Rosaura, fiica răposatului marchiz Ercole de Montefosco, renunță la orice cerere pe care ar face-o obștea din Montefosco în favoarea sa, neînțelegînd, deocamdată, să deschidă proces marchizului Florindo, declarînd că face aceasta din recunoștință pentru binefacerile avute din partea marchizei Beatrice.*

BEATRICE (*aparte*): Sînt uluită!

FLORINDO (*aparte*): E o fată generoasă!

NARDO (*aparte*): Am băgat-o pe mînecă!

MARCONE (*aparte*): S-au dus casele, ogoarele, oile și tot ce avem...

CECCO (*aparte*): Tare mi-e teamă că flinta nu mai folosește la nimic!

JUDECĂTORUL: Acum putem înainta mai ușor cu încheierea actului de posesiune.

BEATRICE: Înainte de-a isprăvi cu acest act, luați o foaie de hîrtie și scrieți pentru mine.

JUDECĂTORUL (*Notarului*): Repede, altă foaie...

PANTALONE (*aparte*): Cu foaia asta iar îi 'pică ceva!

BEATRICE: Florindo, dragul meu, dacă crezi că mama dumitale te iubește, vei crede, de asemenea, că-ți vreau numai binele.

FLORINDO: Știu că mă iubești și am toată încrederea în dumneata.

BEATRICE: Ai fi gata să-mi urmezi gîndul?

FLORINDO: Îți jur o ascultare oarbă.

BEATRICE: Notare, scrie!

JUDECĂTORUL (*Notarului*): Scrie!

BEATRICE (*dictînd*): *Marchizul Florindo făgăduiește s-o ia de soție pe marchiza Rosaura...*

JUDECĂTORUL: Ce zice domnul marchiz?

FLORINDO: Da, făgăduiesc, o jur și o voi face, dacă doamna Rosaura va binevoi să consimtă.

JUDECĂTORUL: Și ce zice doamna Rosaura?

ROSAURA: Scrieți!

JUDECĂTORUL *(Notarului)*: Scrie!

PANTALONE *(aparte)*: Treacă și asta de la el...

ROSAURA *(dictînd)*: *Primesc oferta și făgăduiesc să fiu soția marchizului Florindo.*

JUDECĂTORUL *(Notarului)*: Scrie!

PANTALONE *(aparte)*: Ăsta nu termină nici pînă mîine pe cît de lăbărțat scrie.

JUDECĂTORUL: Toate aceste acte, întîmpinări și angajamente vor fi redactate după aceea în formă legală. Deocamdată să încheiem actul de posesiune.

NARDO: Dragă domnule judecător, fiți bun și scrieți și pentru noi ceva.

JUDECĂTORUL: Bucuros. *(Notarului.)* Scrie!

NARDO: *Sărmana obște din Montefosco cere iertare domnului marchiz, declarînd că a făcut ce a făcut pentru că excelența-sa domnul marchiz a vrut să-și întindă puterea poruncilor sale și asupra onoarei noastre. Ne așternem la picioarele sale...*

FLORINDO: Da, au dreptate. Ei sînt simțitori la onoare, iar eu m-am întins peste măsură. Voi pleca din Montefosco și nu va trebui să vă temeți de mine. Chiar dacă voi rămîne, îmi voi aminti de o glumă care, în alte împrejurări, ar putea costa viața îndrăznețului ce s-ar mai încumeta s-o facă!

NARDO: Trăiască stăpînul nostru! *(Lui Marcone și Cecco.)* Ah! mare om politic m-a făcut mama!

MARCONE: Bravo! Trăiască domnul marchiz!

CECCO: Trăiască! Trăiască! *(Aparte.)* O să mă țină minte!

JUDECĂTORUL: Acest act de supunere al obștii și iertarea stăpînului sînt lucruri care trebuie consemnate. Notare, scrie!

PANTALONE *(aparte)*: O să se dezmeticească domnul marchiz cînd o vedea înscrisul!

BEATRICE: Fiule, scumpa mea Rosaura, ați făcut și unul și cealaltă o faptă demnă de voi. Și acum să pecetluiască iubirea ceea ce v-a sfătuit cumințenia.

FLORINDO: Rosaura, îți declar că pentru dumneata n-am decît stimă, venerație și respect. Iartă micile mele nebunii tinerești. M-am făcut mai cumpătat, îmi dau seama de primejdiile, de nenorocirile ce mă pîndesc. Iubește-mă, te implor, și bizuie-te pe inima mea!

ROSAURA: Este ceea ce și doresc, mai mult decît stăpînirea acestei feude. Marchiză Beatrice, iubitoarea mea mamă, vedeți că am avut încredere în sufletul și bunătatea voastră?

BEATRICE: Da, Rosaura, ești înțeleaptă, ești drăgălașă, ești mărinimoasă și cuminte. M-am încrezut în sufletul dumitale ales și numai cu multă părere de rău am izbutit să te dojenesc. Florindo, încuviințează purtarea mea și învață să-ți cunoști și să-ți cinstești mai bine rangul. Domnule judecător, binevoiește să amîni pe mîine încheierea acestor acte. Acum mergem să sărbătorim nunta, nunta pe care o pusesem la cale cu atîta grijă și care s-a înfăptuit acuma cu bine. Mulțumită acestei nunți și fără să ia nimic Rosaurei, Florindo va fi, prin bună înțelegere, marchiz de Montefosco.

S f î r ș i t u l   c o m e d i e i